הוצאת „עבודה", יפו
(ע"י צ. בן־כהן)

מהצהרת בלפור
עד
הצהרת סמואל

מאת

אברהם ריבוצקי.

תרפ"א.

ויהי בסתיו שנת 1917.

ברוסיה זה רק דוכא מרד הגנרל קורנילוב, הנסיון הנמרץ האחרון לרתום מחדש את רוסיה בעגלת בעלי בריתה האימפריאליסטים. ממשלת קרנסקי עמדה אז על עברי פי פחת, ושלטון הבולשביקים התקרב משעה לשעה.

הצבא הרוסי כבר לא היה מוכשר להלחם בעד אותן המטרות אשר בשבילן נוצר. תשעים דיביזיות של חילי הגרמנים והאוסטרים, אשר נאספו על פני החזית הרוסית, עמדו להשתחרר, והצבא האמריקני הכביר אשר התכונן להחליף את רוסיה הצרית במלחמה בעד הציויליזציה עוד טרם גמר את סדורו מעבר לאוקיונוס.

הסטוריונים, סטרטגים „וכל יודעים" סתם באים ומוכיחים עכשיו באותות ומופתים, כי מפלת גרמניה היתה בלתי נמנעת, כי גורלה נמתח עוד מתחלת המלחמה, וכל שנסים לא היו לה להנחיל נצחון. אולי הצדק אתם. אבל הדעה הזאת אינה יכולה להכחיש ולהחליש את העובדה, כי בחצי השני של שנת 1917 עברה כוס התרעלה בשביל בעלי הברית. ואם כלפי חוץ השתדלו להראות פנים שוחקות, — היו מאחורי הפרגוד בחדרי חדרים של השטבים והמשרדים הדפלומטיים מבלים הרבה

ימים של יאוש ולילות נדודים. על כל פנים לא היתה אז שום תקוה לנצחון כל כך נמרץ, כאשר נהלו לקץ המלחמה.

הדפלומטיה הבריטית, אשר העמיסה על שכמה את כל כבד העסקים המדיניים במלחמה הזאת חפשה בשעה זו בנחת ידידים ובעלי־ברית. לא היה בעולם שום כח צבאי או מדיני ולו יהיה הכי קטן בערכו, אשר לא נסתה הדיפלומטיה הזאת לחטות על צדה, גם על ידי דברי מחמאות וחלקת לשון וגם בעזרת הבטחות והצהרות.

בעצם התקופה הזאת הופיעה גם הצהרת בלפור...

האגדה הנפוצה על אדות השפעת היהודים בתור צבור מאוחד שוררת עד היום בכל תקפה בחוגים המדיניים של אומות העולם: זאת ירושת האגדה ע״ד ה„קהל״ הכל־יכול. בימים הקשים של שנת 1917 לא יכל מי שהוא לבטל בנפשו את הרעיון, כי היהודים, בתור בעלי תודה בעד הבטחת ארץ ישראל, — יתעוררו בכל הארצות לתמוך בכל מרצם וכחם במדיניות ההסכמה.

אלה שהיו מאמינים ביותר בתוצאות הצעד הזה, חשבו באותה שעה, כי בהנתן ליהודי רוסיה מטרה עצמית במלחמת העמים יתרכזו כלם מסביב דגלה של ממשלת קרנסקי, שהיתה אז מפרפרת בין החיים ובין המות, ובעזרת התמיכה הזאת יצליח להמשיך את קיומה

עוד לחדשים אחדים עד בוא הצבא האמריקני. אלה שהיו מקטני אמנה גם הם חשבו בכל זאת, כי השמחה שתתעורר לרגלי הצהרת בלפור בין יהודי אמריקה, תשפיע על חלק ידוע מהצבור האמריקאי, אשר טרם נסחף אל זרם התלהבות המלחמה.

וההבטחה בעצמה לא עלתה אז בקושי רב. פלשתינא גופא עוד טרם נכבשה. ולו היתה נכבשה, היתה עוד יכולה לשמש בתור תמורה לארצות שנכבשו ע"י האויב. כידוע היותר קל לנו תמיד להבטיח דבר אשר טרם נפל בידנו... הן הבטיח פריץ פולני על פי הרומן של סנקביטש, למלך שוידיה את כל ארץ הנידרלנדים...

ובתנאים הללו נערך המכתב ההיסטורי, ללורד רוטשילד...

אבל רק שנה לפני הצהרת בלפור חתמה אנגליה התחייבות אחרת בנוגע לארץ ישראל.

הדבר היה בקיץ 1916 אחרי ההתנפלות המוצלחה של ברוסילוב וערב הצטרפות רומניה למלחמה העולמית. בחוגי ההסכמה המדיניים התיחסו אז באופן רציני מאד להבעות ההתפארות של ברטיאנו וטקי יונסקי על „הצבא של 600,000 גבורי חיל, שיעלו כנשרים דרך טרנסילבניה וישוטו על חיל האויב בשפלת הונגריה". מאזני הנצחון התרוממו אז עד הנקודה הכי גבוהה, ולחלוקת עור הדוב היו אז השנסים הכי גדולים.

במצב שכזה כרתו ביניהן ממשלות ההסכמה הראשיות את החוזה סייקס־פיקו, ע״ד חלוקת המזרח הקרוב. עפ״י החוזה הזה קבלה צרפת בתור אזור השפעתה יחד עם סוריה את החלק הצפוני של ארץ ישראל בעבר לקו עכו — כנרת. אנגליה קבלה את יתר חלקי א״י מלבד ירושלים. ירושלים ומחוזה — חברון בית לחם, יריחו, — היו צריכים להמסר תחת השפעת ממשלת רוסיה, שהיתה אז ממשלת הצר...

בחוזה סייקס־פיקו אין אף מלה ע״ד היהודים. והדבר הזה עלול לעורר תמהון גדול ביחוד מפני העובדה, כי באותו הזמן כבר היו הלגיונרים הציוניים מובילים את הפרדות בגליפולי. ובלונדון עצמה כבר ישבו אז אחדים ממנהיגי הציונים במסבת הלורדים הבריטיים על כוס תה ונהלו שיחות מדיניות, המלאות קומפלימנטים והבטחות לטובת היהודים... וגם אז הופיעו כבר בעתונות הציונית שמועות וידיעות ע״ד החלטות חשובות שנתקבלו בלונדון בנוגע לא״י בתור מרכז יהודי.

———

מבצבצת איפוא הקושיה:

מה נשתנה?

איזו חליפות ותמורות באו בין חוזה סייקס־פיקו והצהרת 2 לנובמבר? מדוע זה היהודים שבזמן סייקס־פיקו היו „אבן מאסו הבונים" נעשו ל„ראש פנה" בהצהרת בלפור?

כל ציוני כשר וכל יהודי מאמין־לתומו יתרץ את

הקושיה הזאת בגאונותו הדפלומטית של הפרופ. חיים ויצמן. אבל תשובה כזו יכולה להיות מספקת רק בשביל אלה שאינם יכולים לברר לעצמם את הקשר בין ההופעות הקטנות והמאורעות הגדולים בעולם המדיניות.

התשובה הנכונה היא לגמרי אחרת. בתקופה שבין סייקס־פיקו ובין הצהרת בלפור התפרצה ברוסיה המהפכה שהרתה על דגלה את הכרוז „בלי כבושים ומסי־עונש". על ידי זה יצאה ממשלת רוסיה עוד לפני ההתקוממות הבולשביסטית ברצונה הטוב מכלל הפרטנדנטים על ירושת סוריה־פלשתינא. והירושה בעצמה, בקשר עם המאורעות ברוסיה, נעשתה תלויה באויר. על פי מצב הדברים, ששרר אז בחזית, היתה ה„הסכמה" נאלצת להתחשב באופן רציני עם י"ד העיקרים של וילסון. במצב שכזה הכרזת בית לאומי ליהודים בא"י יכלה לשמש בתור מסך מצוין אשר מאחוריו אפשר לסגל את השאיפות הישנות בצורה חדשה אל התנאים הלוחצים...

ואלה הציונים, שהיו מקודם ליברלים ועתה חורקים שן על המהפכה הרוסית, יענו נא על השאלות האלו:

— רבותי, החושבים אתם שהצהרת בלפור היתה יכולה להופיע אלמלא המהפכה הרוסית? הבטוחים אתם, כי בלעדי המהפכה הזאת היתה ירושלים ומחוזה בכלל נכנסים ל„תחום הישוב העברי"?

ולפיכך... האם מתוך השאלות הללו איננו מבצבץ

הרעיון הנמרץ, כי מלחמת־המעמדות העולמית בצורותיה השונות שהיא הגורם הפרוגרסיבי היחידי בתקופה הנוכחית, — היא היא שכבר התותה את העבר של הציוניות והיא היא שתחתוך את גורלה גם בעתיד?

———

המלחמה נגמרה בנצחון, אשר כמוהו לא פלל ולא שער מראש אף איש אחד בשנת 1917. הריאק־ציוניות של גרמניה הכתה אותה בסנורים והכניסה בלבה גאוה נפרזה, שמנעה אותה מלכרות שלום דמוקרטי במזרח כדי לפתוח לעצמה ע״ז פתח פסיכולוגית לשלום של כבוד גם במערב. אחרי ברסט־ליטובסק בא באופן הגיוני החוזה של וורסייל. ארץ ישראל, בין מדינות אחרות, נשארה בידי בריטניה הגדולה.

אז התחילה להתברר העובדה כי באנגליה לא כלם מרוצים מהצהרת בלפור. חוגים בעלי־השפעה צבאים ומדיניים, אשר התיחסו לרעיון הבית הלאומי באדישות, כל זמן שגורלה של א״י לא נחתך, —התכוננו עכשיו במערכה רבה נגד הגשמת הרעיון הזה.

מתנגדי הצהרת בלפור, שאליהם שייכים, יחד עם הכובש של א״י, פלדמרשל אלנבי, בעלי־אבטוריטט גדולים במדיניות הקולוניאלית כמו לורד קרזון, וזיר לעניני חוץ, וסיר מונטיגו, המזכיר המדינאי של הודו, וגם רוב המדינאים המשמרים, מבססים את התנגדותם על טעמים חשובים מנקודת השקפתם. לפי דעתם, אנגליה לא צריכה בשום אופן לנטות הצדה מן המדיניות הטרדי־

ציונית שלה ביחס לשאלת הערבים. כל צעד העלול להביא לידי התנגשות בין פעולות ממשלת אנגליה ושאיפות הערבים, מושך בעקבותיו הפסד חשוב בשביל עניני בריטניה הקולוניאליים. חוץ מזה הם חוששים, כי הגירת יהודי המזרח לא"י יכולה להביא בכנפיה את תורות הבולשביות המסוכנות.

למלחמת הלורד אלנבי נגד המדיניות של הצהרת בלפור יש גם נמוקים מיוחדים: היא עומדת בסתירה גמורה למדיניות שהוא נהל בעת המלחמה.

בהסכם השאי או בלי הסכם פורמלי מצד הממשלה האנגלית מסר אז אלנבי ע"י סוכנו הידוע, הקולונל לורנס, הבטחות נפרזות ומזהירות לממשלת חג'ס במקה. הדמיון המזרחי של האמיר פייסל, אשר התעלה פתאום מחול המדבר הערבי. לגובה של עסקן מדינאי ממדרגה הראשונה, כבר ארג תמונה מקסמת של ממלכה ערבית כבירה תחת שבט ממשלתו, אשר תתפשט מגבול העיר מוסול ועד קצות עדן ומהרי טברוס עד המפרץ הפרסי. עכשו בא פייסל בטענות, ואלנבי, מסבת החוזה של סייקס-פיקו והצהרת בלפור, נמצא במצב של איש, שאין לו יכולת לשלם על שטרו. באמת הבטחה דיפלומטית איננה דומה בכחה להבטחה פרטית, אפילו אצל דז'נטלמנים אנגלים... ולורד אלנבי אולי לא היה כל כך מצטער על המעשה הזה, לולא שהוא בעצמו ורבים מידידיו היו חושבים את הפוליטיקה הצבאית שלו לאותה הפוליטיקה, שמוכרחים לנהלה גם בזמן של שלום.

לממשלת אנגליה הרשמית אין בשאלה הזאת דעה כל כך מוחלטה ובולטת, כמו למתנגדי הבית הלאומי. בעת שהכריזו את הצהרת בלפור לא התעמקו ביותר בעצם הענין. אבל בדיעבד מצאו ברעיון הבית הלאומי בא"י הרבה צדדים חיובים. ישוב עברי מרוכז בא"י ימנע בעתיד את אחוד הארצות, הנושבות ע"י ערבים; הוא יכול להיות קיר, שתגין על החוף הצפוני של תעלת־סועץ. הישוב העברי בא"י בכל אופן לא יהיה די חזק, כדי שיהיו לו בעצמו תשוקות אימפריאליסטיות. ואחרי שמצרים תשיג את הפשתה העצמית השלמה, ימצא צבא אנגליה שמעבר תעלת סועץ (חצי האי סיני), במצב יותר בטוח, אם יהיה מובדל משאר ארצות ערב ע"י ישוב עברי רחב.

זהו במקרה כשהיהודים יוכלו להגשים את רעיון הבית הלאומי. ואם לא — ובחוגי הממשלה האנגלית מתחשבים גם עם יכולת זו—הלא הפסד לא הפסידה בזה אנגליה מאומה. היא את הבטחותיה והתחיבויותיה מלאה. ואם העם העברי הוא „לא יצלח", לא בה האשם.

אם כי ההצהרות הן „פסות ניר", בכל־זאת לא יקרעו אותן בלי סבות מספיקות.

ב.דאונינג סטריט" עוד טרם ירגישו בספבות שכאלו. ועוד די עז ואון לאנגליה למלא את התחיבויותיה באפן רשמי לכה"פ.

ולכן הוכרחו מתנגדיו העקשנים של הישוב העברי להמציא סבה, שאף בעיני הפוליטקאים הכי שלמים

ומתונים ש„בראונינג סטריטת" ספיק להופיע בתור „Force majeure" המצדיקה את בטול הצהרת־בלפור. זו היתה המגמה הפוליטית הנכונה של פרעות ירושלים דאשתקד ולכן אמנם היתה התנהגות הנהלת הארץ הצבאית, שעמדה תחת פקודת אלנבי, בשעת הפרעות ולאחריהן, כהתנהגותה של האדמיניסטרציה הרוסית בפרעות שבזמני פלבה.

עובדה זו ועוד אחרות מוכיחות בעליל מי ומי הם יוצריהם הרוחניים האמתיים של מאורעות ירושלים.

אך מנהלי הפרעות בירושלים לא דיקו בחשבונם רב מדי. מצד אחד אמנם, הגבירו בזה את ספקותיהם של חוגי הממשלה, שגם קדם לכן היו די חזקות, אך מהצד השני עוררו פרעות ירושלים התרגזות עצומה ואהדה רבה ליהודים בחוגים ניטרלים שונים. יותר מדי גסה ובולטת לעין כל היתה הערכת הפרעות, ולא יכלה איפא בשום אפן לחיות לסבה מכרעת במשחק הפוליטי העדין של אנגליה רבתי.

ובכל זאת גלוי וידוע הוא לכל שדוקא בערב סן־רימו הועבו תקותינו במנדט הארץ ישראלי, ובחוגי בקיאים בדבר, ידוע שהיה כבר הרגע בו הוכנה הצעת המנדט בלי הסעיפים היהודיים...

ומי יודע אם עוטרה שליחותם של חיים ויצמן והרברט סמואל לסן רימו ברגע הכי מעניין בנצחון — לולא דרישתה הנמרצה של מפלגת הפועלים האנגלית מאת ראש המנסטריון על מלוי הבטחותיו.

בשיחתם המכרעת של לויד ג'ורג' והרברט סמואל נולד הרעיון, כי הרברט סמואל יהיה לנציב העליון באי"י. ואנשים בעלי סמך מוסיפים כי התמנותו זו, היתה הדרישה הנמרצה של לויד ג'ורג'. ולא לחנם יצא שמו הטוב של לויד ג'ורג' במדיניות המחוכמה של העולם הנוכחי. התחבולה הכי מנוסה היא: להעמיד את הגנב לנוטר. הרברט סמואל בתור יהודי וציוני — יגן תמיד על עניני הערבים, ויצדד וידחיק את עניני היהודים באמת ניטרלי רב יותר מנציב אנגלי. זאת אחת. ושנית מאמין קטן הוא לויד ג'ורג' בנצחונה של הציוניות. בתור פסיחולוג עמקן השיג הוא מיד את מהותם המעשית של שליחי עם ישראל... על כן יוצר הוא מצב, שבו בשום אפן לא תוכל מפלת הפוליטיקה המנדטורית להחשב לאשמתה של אנגליה.

אבל, האם הבין סמואל את הכונה? כנראה שכן. ראשית, דרשו זאת ממנו. ושנית, הפריז הוא עוד להאמין ברצונו וכחו של העם העברי. כי עוד — טרם הכיר אותו כדבעי...

המנדט נתקבל והרברט סמואל נמנה לנציב העליון בא"י.

הננו רואים איפא, שהטעמים שעל פיהם הוציאת הממשלה האנגלית את הצהרת בלפור, וחזרה עליה בהצעת השלום עם תורקיה (חוזה סיור) רחוקים מאד מאידיאלי ועקרוני הצדק והישר. הם, להפך, תוצאה ישרה

של הפוליטיקה הקולוניאלית והאימפריאליסטית של הממשלה האנגלית.

האימפריאליזם האנגלי הוא אמנם במעמד העולם הנוכחי כח ריאקציוני וקונטר־רבליוציוני. האין זה מוכיח שגם הרעיון על דבר בית לאומי ליהודים בא"י שאשר על ידו, ריאקציוני וקונטר־רבוליוציוני אף הוא?

לידי מסקנה הגיונית זו לכאורה באים אמנם מאות אלפים פועלים עברים בגולה, המתיחסים משום זה באיבה לציוניות. ובכל זאת טועים הם טעות יסודית. כי ההגיון ההיסטורי הוא הרבה יותר עמוק ומסובך מאשר יראה בהשקפה הראשונה.

תקופות הנוטות למות שופכות לעתים קרובות בעצמן את העפר על קברן. המדיניות של התקופות האלו לא תמיד תשיג את מבוקשה. הן לא פעם קרה כבר בהיסטוריה, ש„מעז יצא מתוק", והמגמות הכי ריאקציוניות הביאו לתוצאות הכי פרוגרסיביות.

כדי לא להרחיק השקף אחורנית נקח למשל אקט פוליטי חשוב מהחדשים האחרונים: זהו החוזה המסחרי הרוסי־אנגלי. כונת אנגליה הקפיטליסטית בכרתה ברית מסחר עם רוסיה הסוביטית היא לבטח גם השמדת זו האחרונה. לויד ג'ורג' מאמין בכח ועתידו של העולם הרכושני. הוא בטוח שבהפתח החלון מרוסיה למערב אירופה יצטנן מיד המשטר המועצתי הרופף עוד, מהרוח הרענן המתפרץ... ולנין, שחתם את אותו החוזה, חושב את ההפך.

אחד מהם טועה לבטח! או לויד ג'ורג' או לנין! אם יצדק לויד ג'ורג', אז לנין מבלי דעת עצמו מוגד במהפכה הסוציאלית. ואם יצדק לנין, ואם המצב הפוליטי בארופה הכשר כבר באמת למהפכה, ואם שטת הכלכלה הרוסית תתחזק באמת ע"י המסחר עם חוץ לארץ, אז — אז השיגה הפוליטיקה האנגלית את ההפך ממש ממה שתארה לעצמה קדם.

כדי לקבוע יחס ידוע לישוב העברי בא"י לא חשוב כלל לדעת מה יוזמת בו אנגליה האימפר־ליסטית. חשוב יותר לדעת מה יעשו בו המוני היהודים העובדים, ובאיזה כוון תפנה התפתחות כל העולם בעתיד הקרוב...

אגב, אין עלינו לשכח שביחס למרכז העברי בא"י מחולק האימפרליזם האנגלי לשתי מחנות. וספק גדול עוד בדבר מי הצליח יותר לכון את מהלך עניני הראקציה האנגלית — אלנבי או בלפור.

אחר נצחון הציוניות בסן־רימו אסף ג'נ. בולס, שעמד אז בראש הנהלת א"י, את „פני" הארץ וספר להם את דבר ההחלטה והוסיף להחלטה אי אלה פרושים. הפרוש הראשון הוא: כי החלטות המנדט לא תתנגדנה בשום אפן לעניני הרב הנוכחי. הגנת עניני התושבים הערבים תופסת במנדט העתיד לבא אותו המקום החשוב כיצירת הבית הלאומי ליהודים. ולכן לא יעשה שום דבר כלכלי או פוליטי, שיפגע באיזה אופן

שהוא בעניני הערבים ורגשותיהם. ושנית, תהיה הגירת היהודים לארץ מוגבלה במדה שהתפתחות הארץ תדרש אותה. שלישית, נשארת הארץ בידי הנהלה אנגלית. שלא תושה בשום אופן שחלק אחד של התושבים ימשל על משנהו.

כשנתפרסם אחרי חדשים מספר טופס המנדט הוכח אמנם שדברי הגנרל בולס היו מבוססים על פקודות מגבוה. הגנת עניני הערבים ממלאה בו באמת חלק גדול מאד. על ההגירה נאמר שם, שההנהלה המקומית קובעה את גדלה.

על קרקעות הממשלה (ג׳יפטליק), שהיו צריכות לעבר לידי היהודים, כתקוות הד״ר ויצמן על יסוד המנדט עצמו לא נזכר דבר. ובמקום זה הוכרה ההסתדרות הציונית בתנאים ידועים בתור באת כח הרשמית של היהודים בעניני ישוב. מקום חשוב מציע גם המנדט לשמירת הענינים הדתיים של כל הכתות, וערובה בעד חפש הפעולה של הפרופגנדה המיסיונרית.

לסעיפים המגינים על עניני הערבים אין אמנם להתנגד באופן פורמלי, אפילו השוביניסטים הציונים הכי גדולים טוענים שדעתם אך ורק טובה על הערבים אחי הגזע.

אך מי זה יבא ויפתר את השאלה אם עבודת ישוב או חרשת ידועה היא בעד או נגד עניני הערבים? ההנהלה האנגלית! אך ההנהלה האנגלית תנהל בענינים שונים גם פוליטיקה מיוחדה, ואם תרצה

תוכל היא לפרש סעיפים ידועים של המנדט באופן שכזה שלמעשה יתבטל לחלוטין. ולפני מי נבא אז ונערער?

לממשלה הלונדונית? ומי יערב לנו באמת, שבאיזה יום מן הימים לא תהיה היא כלה חדורה בהשקפה הידועה של אלנבי על הפוליטיקה המזרחית?

לחבר הלאומים?

אך מי זה בעולם האויל שיחשב לרצינית את הקריקטורה המגחכת הזאת שנתעלתה בשמה הנהדר בלבד? במקרה - הטוב ביותר, כשיחזק חבר הלאומים, יוכל לחוות דעתו על אוסטריה האומללה או על פולניה פושטת הרגל, אבל לאנגליה, זה הארי הבריטי האדיר לא יעוין גם עצה...

לברור המצב נציג איזה משל. מדברים עכשיו הרבה על אודות נצול מי הירדן לחשמל ולהשקאה. דומני, שהפלחים הערבים בני ישוב עמק הירדן המפוזר, רק ירויחו במובן הכלכלי מהענין הזה. אך יוכל הלא היות שהנהלת הארץ האנגלית לא תרצה להוציא את הדבר לפועל מפני טעמיה היא המיוחדים או תרצה שזכות הוצאת התכנית לפועל תמסר לא לידי יהודים כי אם לידי חברה אנגלית טהורה, שתעסיק רק פועלים מצרים זולים.

ומיד תתערב אז אותה היד הטמורה ומספר שיכים המחודדים ברעיון: „לא מעקצך ולא מדבשך" — יעשה הפגנה וישלח משלחת מחאה למקום הדרוש... נציב הארץ האנגלי יפתח אז בהסברת פנים צנועה את ספר המנדט ויבטל את כל זכות החשמל במחי יד אחת

מהטעם הידוע: הוצאת הדבר הזה לפועל תזיק לעניני התושבים הערבים, אשר עליו, כמובן, להגן עליהם...

וטענה זו עצמה אפשר להשמיע על יסוד כל מושבה חרשה או חרשת חשובה. ובאותו אופן אפשר לבטל לגמרי את כל המנדט ע"י פרושים מחוכמים של סעיפיו עצמו.

קמץ בעלי בתים אוילים מרעישים את העולם בחוזה שכרת העם העברי עם אנגליה האדירה. חוזה כזה ישנו באמת. אך לפרשו יוכל רק צד אחד. ולא רק היהודים בלבד מוכשרים לפרושים... אפילו הארי הטפש שבמעשה קרילוב, ידע לפרש כראוי את השותפות שלו עם השועל והזאב...

ובכל זאת גם מלה מנחמת לנו בשביל בעלי הבתים ההם. אל נא יתיאשו! אותם הכחות הכמוסים גופא, שבפרצם ברוסיה הכינו את הבסים להצהרת בלפור, יאפשרו עוד, בפרצם שנית במקום אחר, גם את הגשמתה בחיים...

ואז יזכרו אולי הברי „אחדות העבודה" את רעיון בורוכוב העתיק: כי מלחמת המעמדות של הפרולטריון העולמי עובדה מכריעה היא בהגשמת הציונות. מה טוב היה אלמלא שכחו בכלל רבים מתלמידי הגאון הפולטבי את תורותיו הנבואיות של רבם...

באוסן רשמי, יורידי. אין א"י מושבה אנגלית; היא ארץ מיוחדה, הנמצאת רק תחת השגחתו של חבר הלאומים. אנגליה קבלה רק את המנדט עליה בזכויות והתחיבויות ידועות.

במצב העולם הנוכחי אין לצד היורידי של הדבר ערך ממשי חשוב. הלא כה דבריו של מר דרומנד, המזכיר האנגלי של חבר הלאומים: „חבר הלאומים יוכל רק לאשר את המנדט ולא להכנים שנויים".

אך בהשתנות התנאים תוכל צורת המנדט היורידית לקבל גם ערך חיובי גדול. וכדאי מפני זה לעין במהותה הפנימית.

הננו חיים כעת בעקר בתקופה הקפיטליסטית. אך בעת ובעונה אחת יראו בה מצד אחד גם סמני סדר חדש ומצד שני גם חלקי סדרי תקופות שקדמו לה.

איננו סוברים בזה, שהמשטר הסוציאלי עולה כפורח מהקפיטליסטי. אך עובדה היא, שבעולם הנוכחי ישנן הופעות כלכליות וגם יורידיות שלא תתאמנה בשום אופן למציאות הנוכחית, ושנשארו בכל זאת מלפנים או חוסמות את הדרך לעתיד.

אחד הסוציולוגים החדישים הכי חשובים פרופ. לודוויג קשיוויצקי הקדיש ספר מיוחד לברור ההופעות המחיות את העבר והעתיד גם יחד בהוה הנוכחי. ולענג יהיה לנו אחד המשלים הקטנים שבספרו. ומשל זה יקל גם לקורא הבנת השקפתנו על המנדט הארצי-ישראלי.

השאל שאלתם כבר פעם בשביל מה הם הכפתורים שעל שרווליכם? הועל"א יועילו וגם יופי מיוחד אין בהם. באור הדבר נמצא בימי הבינים, אז היו לובשים

הגברים חלוקים ארוכים ורכבו על סוסים למסעותיהם. ובכדי שהרוח לא יפיח בחלוקים ויפריע למסע היו תופרים רכסים לשבלים וכפתורים לשרוולים, ובנשוב הרוח רכסו את השבלים לשרוולים.

שנים למאות חלפו מני אז. לובשים קצרות ונוסעים בחשמליות, אך הכפתורים נשארו עד היום; ולא עוד — אלא שהאנושיות מוציאה עוך עליהם מיליונים מדי שנה בשנה.

חבר הלאומים וצורת המנדטים — הם איי העתיד הבודדים בעולם הרכושנות, כאשר כפתורי השרוולים הם זכרונות העבר...

אחרי נצחון הסוציאליזם, לא תהיה מלוכה עולמית אחת. עובדה זו היתה גורמת לדכוי־לאומים בצורתה הכי זעומה, אך היה לא יהיה אז גם תהו ובהו של ממשלות גדולות וקטנות, שכל אחת מהן תפעל בעולם כאות נפשה.

העולם הסוציאלי יהיה חבר לאומים, בעלי זכויות אוטונומיות חפשיות.

בכל זאת תהיינה עוד בעולם ארצות, שע"פ יחסי כחותיהן הפנימיים ומדרגת תרבותן לא תהיינה מסוגלות לסוציליות. היזניח אותן העולם הסוציאלי לנפשם?

העולם הסוציאלי לא יוכל ואף גם לא יעשה זאת, יען כי היה היתה זו פנית הקפיטליות לא לסוציאליות, אלא אחורנית לפיאודליות, או אפילו אל ברבריות העתיקה.

אם שחיטת המקסיקנים ע"י פרדיננד קורטיז והכנסת יי"ש וסיפילים אל הכושים האפריקאים הן הצד המוהם

של המטבע, הן אי אפשר בשום אופן לאמר, כי התגליות חריסטופור קולומבוס, ויסוד העיר נויורק הם כשהם לעצמם מעשים ריאקציוניים.

הסוציאליות תוכרח להתעסק בהתישבות — מפני שמהפכה סוציאלית אינה ולם נאה על פני רצפת שיש אולם המחולות. מלחמה היא, הקרבת קרבנות עצומים ובזבוז כחות התוצרת. אחרי נצחונם על הקפיטליות לא יוכלו הלאומים היגעים ומבוזבזים לחיות בלי אוצרות הארצות הפראיות למחצה, כאשר גם רוסיה היגעה אינה יכולה כעת להתקומם ולהחליף כח בלעדי המסחר עם ארצות הרכושניות.

במקום פוליטיקה קולוניאלית של שעבוד תנהל הסוציאליות עבודת ישוב פרודוקטיבית. בפסחה על הנצול האכזרי של הדורות הקודמים היא תשאף בהמשיכה את תעורתם לקרב ולאחר את העולם ולהעשירו בשמושה הכי רציונלי באוצרות הטבע. חבר הלאומים הסוציאלי יתן לעמים בודדים, נאלצי־הגירה גם בתקופת הסוציאליות הראשונה, יפוי כח („מנדט") לפתח את כחות התוצרת בארצות בלתי מפותחות, בהגינו גם ביחד על עניני תושביהן והדריכו אותם בדרך עבודה ותרבות משותפת ומעולה.

אך האין כל זה סותר את זכות הגדרת הלאומים העצמית?

שום פרינצים פרוגרסיבי לא הוליד עוד בעולם הרכושני הנוכחי, כאשר חולל פרינצים ההגדרה העצמית

המשובה. במסוהו נהלו את מלחמת העולם הכי אכזריה ובשמו הוציאו לפעל את הפרעות הכי איומות על היהודים. מדעת או שלא מדעת חברוהו תמיד אל הפרינצים הריאקציוני של „אי־התערבות", שעל פיהו תוכל כל ממשלה לעשות בארצה כטוב בעיניה.

בדברנו על הגדרת לאומים עצמית נחשוב זאת רק במסגרת־עולם דמוקרטי־פרולטרי אמתי, בו חוקים כלליים ידועים יחולו על תושבי כל הארצות. חפש המצפון האנושי, שויון כלם לפני החק, חפש עליה ויציאה, רשות לכל איש להתישב בכל ארץ, וגם זכויות לאומיות מינימליות, — אלה הם העקרים שבלעדיהם כל תלהג על הגדרה עצמית אינו אלא אוחז עינים ומסתיר בעד תשוקות ריאקציוניות נתעבות.

כי ישאלו במשאל־עם את הפולנים על זכויות אזרח ליהודים יתנגדו להן לבטח כתשעים אחוזים. אולי יסכים הרב גם על גרושם מפולניה. היתחשב הסדר הסוצילאי „בהגדרה עצמית" כזאת ? ואם שבט ניאם־ניאם באפריקה יחליט כבר אחרי המהפכה הסוציאלית על יסוד הצבעה הכי נכונה, כי מותר ואפילו מועיל לזלל בשר־אדם, מה יענם אז העולם הסוציאלי ? האם בשני המקרים האלה לא יתפרץ צבא העולם המאוחד (תקראו לו גם ז׳נדרמריה בין־לאומית : אין לפחוד מפני מלים.) אל תוך ההגדרה העצמית הזאת באגרוף ברזל וישליט את הסדר הפרולטרי? רק פשרנים רפי רוח לא ישיגו דברים פשוטים שכאלה...

ולאותם הקוראים, שדברי יראו כאפיקורסיות בעיניהם,

איעץ להם בזה שיתבוננו במאורעות הארצות הסמוכות לרוסיה. לא בוכרה ואף לא אזרבייג'ן נהפכו לרפובליקות מועצתיות בכחותיהן הן. הן הנן רפובליקות מועצתיות, באשר לרוסיה דרושים נפט וכותנה.

„אך הן אין זה מעשה מוסרי כלל וכלל!" — יכריז הקורא הסנטימנטלי. הן רוסיה המועצתית מטיפה על חפש הלאומים! הן לעולה תחשב בעיניה שלטונה של אנגליה בהודו. ולמה זה לא יעזב צבאה האדום את בוכרה?

מוסר הוטנטוטים? יהא ככה. אך אין הדברים דומים, באשר עניניהם ומגמותיהם שונים ומשונים זה מזה תכלית שנוי. למען עניני העולם החדש השואף לחפש האמתי יורשה לעשות גם מעשה אשר לו נעשה לתכלית הנצול הקפיטליסטי הבזוי — התנגדנו לו בתור סוציא־ליסטים בכל כחנו ומרצנו המאוחד.

ואשר נוגע לעולם כלו, נוגע גם לא"י. כל עוד הערבים פה הרב זכותם המלאה אתם. זכויות על הכל להם, זולתי הזכות לדכא אחרים. עליהם לדעת, כי א"י אמנם אינה עברית, אבל גם ערבית איננה. כמו שהרכוש הפרטי ביחס לקרקעות אסור, אסור גם הרכוש הלאומי ביחס לארצות.

איני מבין כלל, איככה זה לא יוכלו חברים, המגינים במסירות כה רבה על עיקר הלאמת הקרקע, להתרומם מעל לדי אמותיהם בכדי לראות את אותו העוקר גופא ביחס ללאומים שלמים? הן כאשר ישינו הפרטים את אדמתם בחכירה מהלאום, כך ישתמשו גם לאומים

בורדים באדמתם השׂוכת לאנושיות כלה!

זהו הפרינציפ היחידי הנותן את היכלת לעין בסבך יחוסי היהודים והערבים. וכל המכחיש בו, יכיר — או שא"י היא ארץ ערבית ואין ליהודים בה מאומה, או לתעות ביער אפל של תורות עקלקליות, אשר יתאימו לסוציאליות ואף גם לקפיטליות כהתאים חין הפראים למלחמה החדישה.

ועד כמה ישמצוקת ההתישבות תתבלט בעולם בתור שאלה מחודדת גם לאחר המהפכה הסוציאלית ועד כמה שהישוב העברי בא"י יהיה אז בעל ערך מוצק, — במדה זו עצמה תשאר הציוניות בתקפה בעצם מהותה הפנימית גם אחרי השתנות נושאיה המדיניים.

במקום הפיקציה הנוכחית יעלה אז חבר־הלאומים האמתי על במת העולם ומידי הבורגנית הציונית ינחלו המוני העובדים את הכח וההרשאה („מנדט"); ובמקום הפוליטיקה הריאקציונית, המתנהלת עכשיו בא"י, תתנהל פוליטיקה מועילה גם לפועל העברי, גם לפלח הערבי ואף גם לכל העולם הפרולטרי.

כיום יתנגדו אלפי פועלים עברים לישוב העברי בא"י, אם באפן אקטיבי או פסיבי. והובעה כבר הדעה, כי עזב עזב הפועל העברי לגמרי את עניני עמו ואטם אזניו משועת אסונו. דעה בלתי צודקת לחלוטין! כי בין המתנגדים הפרולטרים האלו (לא נדבר בזה על רפ"ס וחבריו, המוציאים את עצמם לגמרי מהכלל) ישנם רבים,

ורבים המרגישים את כל עמק הטרגיות שבחיי ההמונים היהודים. ואין הם מתנגדים לעצם רעיון ההתישבות בא"י, כי אם לכל ההופעות, הקשורות בו בסדר העולם הנוכחי. הם לא יתנגדו, כי מהגר עברי יתישב בא"י על הקרקע ויזרע חטה או יטע גפנים; רבים מהם יתיחסו לזה גם באהדה ידועה. ורק הרעש השוביני המלוה כצל את המעשה הסימפטי הזה והקשר החשוד בינו ובין עניני אנגליה הקולוניאלים מהדפים אחור. הפוליטיקה הריאקציונית, שמתנהלת עכשיו בין יהודי א"י, הידיעות ע"ד רדיפת האידיש, השמועות—מוגזמות או בדויות—ע"ד לחץ הערבים כל זה מבהילתם ומשיבתם אחור מחפץ כל מעשה.

בסדר עולם אחר, עת יתחלפו כל החששים האלה, ועצם המצוקה, הגורמה לציוניות והמכסה עוד עתה באטרבוטים הנ"ל, תתגלה לעינים, ישתנה לגמרי היחס לישוב העברי. המתנגדים לו כיום יהיו בין לוחמיו הנלהבים ורבים מהציונים הנוכחים ינערו את חלומות נעוריהם בחרי אף. תופענה פה הופעות רוסיה הנוכחית שהריאקציונים מתנגדים למיליטריות והסוציאלים נלהבים מרעיון הצבא האדום...

ומשום זה לא נתפעל כלל וכלל גם מהחלטות האינטרנציונל השלישי ע"ד יחסו לציוניות. עכשיו הציוניות מוצגה לעיניהם ע"י מאמרי פסמניק וע"י השתתפות באי כח הציונים — גולדשטין וטמקין — בקשרים נגד השלטון הסוביטי (ישבות ה„אספה המיסדת" בפריז); ה„מודיעים" ע"ד הענינים היהודים הם רפס ותברותו, והעיקר — עוד

יחוקה א"י גופא מאפק השלטון הסוביטי. ואם יקרבם פעם ההכרח המעשי לפרובלימה הארצי־ישראלית, יזרו את כל הרזוליוציות התפלות האלה הלאה. באינסטינקט היוצר הבריא, הפועם בלב מהיגי הבולשביות יפנו לפוליטיקה הנובעת מתוך ענני הכלכלה הסוציאליים־העולמים. הישוב העברי בא"י עומד בשורת הענינים האלה, ולכן נבטח בפרט זה הרבה יותר, מאשר ביחסם העתיד של הפוליטיקאים האנגלים, שאשרונו במנדט הנוכחי *)...

ממהלך רעיונות כללי זה מתברר גם סכום הזכויות האלמנטריות, המגיעות לנו גם מבלעדי כל עמל מצדנו. טובות ופריווילגיות אפשר לבטל בכל עת, בעת אשר זכויות אלימנטריות נשארות לנצח. בעד טובות מודים, זכויות מקבלים גם מידי אויבים. מעשה הסטורי המוטעה בעקרו היה, כי בקשנו זכויות, אשר נוכרח תמיד להודות בעדן, ונוכל לאבדן בכל עת הראות רעתנו או אי־יכלתנו לעיני הנותנים. רבים מאתנו, ביחוד בא"י, היו עכשיו שבעי רצון לו היו לנו: א) זכות הגירה וישוב בלתי מוגבלים; ב) זכות אוטונומיה לאומית ממשית. זה שוה יותר מהצהרת בלפור והמנדט השרוף. בזכויות האלו

*) אך אצטער מאד, אם מי שהוא יוציא מהבאור הזה את הדעה, כי על סוציאלי להתיחס בחיוב לחבר הלאומים הנוכחי, הפכיל כבר גם הוא גרעין בעל צורה סוציאלית. חבר הלאומים הנוכחי אינו מועיל ואינו מזיק, על שבכללו הוא רק פיקציה ריקה, והזק יזיק רק בה במדה, שהוא מטשטש ומאפיל את ההכרה המעמדית. אם כי גם בפרט זה אין תפקידו גדול רב מרי... א. ר.

היינו מישבים את הארץ, מתחזקים ומרחיבים גם את זכויותינו *).

והיה היה זמן, בו התבטא והתברר הרעיון הזה. בועידה ה 3 של פועלי־ציון ברוסיה (בקיוב ש' 1917), הוצעה הדרישה, שבחתימת חוזה־השלום -- יתחיבו לתת ליהודים ביחס לארץ־ישראל: א) זכות העליה והתישבות; ב) חפש הפעולה למוסדות הישוב, שתעודתם היא יצירת מרכז יהודי טריטוריאלי בא"י; ג) זכות האוטונומיה הלאומית, וכבר אז נמצאו חברים שהציעו — להעמיד דרישות יותר רחבות וביחד עם זה גם פחות ברורות ובטוחות. הוכחנום אז, כי דרישות רחבות, שממשותן פחותה מזו של המצומצמות, מקשרות אותנו בקשרים בל ינתקו עם האימפריאליזם האנגלי, ומקשות עלינו להלוט'ין את עבודת ישובנו בתנאי־עולם פוליטיים אחרים. הן מחדדות את יחוסינו עם הערבים, ויוצרות מצב, בו נוכל בכל עת וכל שעה להשאר חסרי כל זכות בארץ תקותנו. חברינו ברוסיה שמעו לנו, אך החוגים הציונים הבורגנים, ואפילו חברינו הימיניים באמריקה ובארץ־ישראל. העמידו לנו פני תקיפים יודעי דבר, הנזהרים מפני הבונד, ובוגדים לפעמים בעצם הציונות.

והיום? הן ירגישו סוף סוף, כי ה„דוקטרינרים"

---

*) איני רוצה שיחשבו, שהנני מציע בזה להתפטר מהצהרת בלפור. כעת אין יכולת ואין גם תועלת לסוג אחור. מנהיגי־הציוניות אכלו בסר ושני המוני עמנו העוברים תקהינה.

הרחיקו ראות נכונה. כי טוב היה יותר לעין בדברי ה„דוקטרינרים" מחשד אותם בכל מיני חטאים...

אבל אל נרמה את עצמנו. בעוד ימים אחדים נאמו נאום יפה בהפרלמנט האנגלי ובעוד חדש או שנים אשרו את המנדט. יום האבל יהפך ליום חג ומועד. ישובו ידברו נצורות ע"ד הנציב ה„עברי", על הארץ, שנעשתה כבר לעברית וכו'. יריעו ויאחזו את עיני בני חוץ לארץ. והיה בעוד שנה ותחזר המכה, יחזור האבל, יכריזו צום — ושוב יכתבו מאמרים חריפים, — עד שוב ה„ישועה" והתרמית בהבטחת שוא חדשה ונעימה. ככה חוזר הגלגל. בעוד הישוב בקפאונו עומד, והכל כקדם קדמתה...

———

כל המציאות הארצי־ישראלית הנוכחית מוכיחה באפן מזהיר שלהצהרות, החלטות ומנדטים אין כל ערך, אם חסר הכח להגשימם בחיים. למקרא העתונות הציונית שבחו"ל מתקבל הרשם: כי היהודים נהנים פה בא"י מזכויות מיוחדות, ופריבילגיות, שאינן ליהודים בשום ארץ אחרת. הארץ העברית! ואנו, הגרים דוקא בא"י, יודעים כבר למדי, כי כל הזכויות האלה מופרכות הן מעיקרן. כי לפי המציאות אין לנו פה שום זכויות מיוחדות, ואפילו כאלו שלפי כמותנו ואיכותנו בארץ הן האלימנטריות ביותר. ונהפך הוא. ברב הפרטים מזהיר עוד מצב האחרים יותר ממצבנו אנו.

נתחיל משאלת הקרקע. התקוה כי קרקעות הממשלה תהיינה לנו, לא התגשמו במציאות. והתקוה הזו כלתה בהבטחה השרופה, להושיב את החילים היהודים על הקרקע לפי אותם התנאים, שאנשי צבא האנגליים מושבים בכל המושבות האנגליות. ובלי שום טענות צבאיות קבלו כבר הערבים אי אלה שטחי אדמה זו... בעקר עלינו לקנות את הקרקע במיטב כספנו, וחלק גדול ממנו עלינו לעזוב להפלחים בלי כל תשלום. ולפי טעמיו הפוליטיים המיוחדים של הרברט סמואל הולכת עוד השטה הזו ומתרחבת יותר מכפי שהיו מחיבים אותנו החוקים הקפיטליסטיים בכל ארץ וארץ. לא נחקר בזה את ערכה המוסרי של השאלה הלזו. נסכים, כי זהי דרישת היושר. נוכל רק לאמר, כי אין זה פריבילגיה...

ההגירה היהודית מוגבלה. בשנה שעברה הורשה כניסת 16500 יהודים. ולו נאסרה הגירת אחרים הנה, היתה אולי גם ההגירה המוגבלה — לפרבילגיה חשובה. אך הגירת האחרים לא״י, אינה אסורה כלל. בתנאים נוחים הרבה יותר מתנאי הגירת היהודים יגיעו הנה אחרים. היהודים עוברים קדם דרך האינקויזיציה האיומה של משרדי הציונים טרם שתעודתיהן באות לקונסוליס האנגלים. וזכות ההגירה נהפכת להגבלה חוקית דוקא בנוגע ליהודים *).

*) הצהרת סמואל מ 8 ליוני הגבילה עוד יותר את ההגירה היהודית. א. ר.

היחס הרע ליהודים מתברר ביחוד בתקציב הממשלתי. בתי־הספר הערבים נתמכים ע"י הממשלה, והיהודים נתמכים ע"פ רוב על ידי ההסתדרות הציונית. וגם מהעזרה המדיצינית נהנים ע"פ רוב הערבים. וכל העזרה המדיצינית הנתנת פה ליהודים היא נדבת חו"ל. („הדסה" האמריקאית).

ובעובדה, שממשלה תרבותית תומכת בכל ארץ וארץ, אלמנות, יתומים ובעלי־מומים, לא מתחשבים בירושלים כלל וכלל. תמיכות־המלחמה, הרובצות למעמסה על כתפי כל ארץ וארץ בסכומיהן הגדולים, אינן קימות כלל בגן העדן הארצי־ישראלי.

בידי היתומים הערבים תומך אללה ובידי היהודים—ועד הסיוע האמריקאי. וזהו שוב תפקיד ממשלתי המוטל על גבי היהודים.

מספר השוטרים היהודים הוא בערך קטן הרבה יותר מיחס אחוזי תושביהם בערים. הסבה העקירית לזאת היא משכרת הרעב המשתלמת להם.

אמנם אין לדרש מהממשלה שתשלם לשוטרים היהודים משכרת יותר גבוהה מאשר לערבים. אבל אם הצהרת הבית הלאומי איננו דבר ריק, אז צריך לתת לכל שומר משכרת, שתתן יכולת לקבל משרה זו גם לאיש אירופי, שאין לו הכנסות צדדיות וא נגו יכול לחיות את היי המסכנות של השוטרים הערבים.

בבית המכס שביפו, שמחצית האקספורט ו־90 של האימפורט הם בידי היהודים, נמצאים בין עשרות

פקידים אחרים גם 3—4 יהודים. ויחס הפקידים הערבים ליהודים וסחורותיהם הוא, ע"פ עדות „אגודת־הסוחרים", אנטישמי מעיקרו.

ואותו המצב גופה הוא השורר בכל משרדי הממשלה, ברכבת ובפוסטה, בטלגרף בטלפון ובמשפט, משתלמת משכרת מינימלית שכזו שבעזרתה עוד יכולים למצא את הפקיד הדרוש. אך מינימום המשכרת של מוסדות „הבית הלאומי העברי" קבוע הוא על פי הצטרכות החיים של הפקיד הערבי...

אך הפרינצים הנכון כי בעד עבודה שוה מקבלים גם משכרת שוה חל רק על הפקידים היהודים הבודדים ביחס לפקידים הערבים. הוא אינו חל כלל על האנגלים. האנגלים מקבלים משכרת מכופלה בכל המשרות, על יתרם, שהם ביחס אליהם רק „נייטיוס", להסתפק בעד עבודה כעבודתם הם בחצי המשכרת אם כי גם יעמדו במדרגת השכלה בלתי נמוכה מזו שלהם.

הן מובן שבארץ בהן ישנם ליהודים אפילו שאיפות ממלכתיות עליהם לכל הפחות להנות מאוטונומיה לאומית גמורה. ובאמת אין אוטונומיה שכזו כלל במציאות בא"י. ופה בארצם לא יהנו היהודים אף מאותן הזכויות האוטונומיות שיהנו מהן בגרמניה ובפולניה. על זכויות כגון אלה שנותנו בשעתם ע"י הרדה הצנטרלית באוקרינה, או שהולכות ומתגשמות כעת ע"י המיניסטריון היהודי בקובנה חולמים פה עוד רק לע"ע. יכולתי לצטט בזה מאמרים אחדים מהעתונות המקומית בדבר חוקי

האוטונומיה והקהלה שליהודים באחרות מארצות הגולה המציונים בתור אידיאל בשביל הבית הלאומי שלנו (מענינים בנידון זה ביחוד מאמרים אחדים של הד"ר גליקסון ב„ארץ").

הקהלות המקומיות הן הסתדרויות פרטיות חדלות כל כח ממשי. ומשום שמסרת החלוקה, הן בצורתה הדתית העתיקה והן בצורתה הציונית החדישה, הוספת עוד עליהן, אין להם כמעט כל הכנסה מחבריהן. מוסדותיהן הכי חשובים צפוים לעזרה מן החוץ. ובאופן בלתי ישר מפריע הדבר הזה בעד ישוב הארץ, יען כי גורם הוא לזה, כי סכומים די הגונים מבוזבזים על הוצאות שלא נוגעות למטרתם העיקרית.

נסיון הישוב העברי בא"י לברא אוטונומיה בתור עובדה ע"י „אספת־הנבחרים", שתאושר אחרי כן בתור אוטונומיה יהודית לגלית, לא הצליח. אסף נאספה אמנם „אספת הנבחרים" למרות המחאות וההחרמות מצד הקצונים הארוקים אך זולתי מכתב ברכה קר מהרברט סמואל לא קבלה שום הכרה יורידית. ומוסדה הראשי, ה„ועד הלאומי", קבל רק באופן חצי רשמי את הזכות לפנות למוסדות הממשלה בדבר עניני היהודים; ולמוסדות הממשלה, כמובן — הזכות המלאה לא להענות לו כלל וכלל...

כל הצעות ה„ועד הלאומי" בדבר זכות מסים לקהלות לא הוצאו לפעל עד כה. הנציב היהודי מסכים

למסור להם את זכות ה„קונגרגציות" הדתיות החפשות, ואת אומרת — שום זכות.

ה„ועד הלאומי" עצמו, בא כחו המרכזי של הישוב העברי בא"י, מתקים בנס. מאין ברירה נוצר לפני חדשים מספר „סלע הישוב". דמוקרטיות המס החפשי היא בזה, שכל יהודי, כעשיר, כרש, משלם שילינג לגלגלת. ולמרות ה„דמוקרטיות" המוזרה הלזו לא היתה עוד שום הצלחה מיוחדה ל„סלע הישוב", ו„הועד הלאומי" מכסה את הוצאותיו מכספי הכנסות מקריות.

אך במצב מזהיר נמצאים משום זה הרבנים. פה כבר לא קמצה הממשלה כלל וכלל. לפני חדשים אחדים נוצרה פה ה„רבנות המאוחדת", שקבלה זכות מוסד ממשלתי. בחזקה את כח „כלי הקדש", חתרה הממשלה מדעתה הצלולה תחת יסודות האוטונומיה הלאומית שלנו. בזכותם בלתי המוגבלת של הרבנים לשפט בדיני משפחה וירושה החריבה הממשלה לגמרי את משפט השלום העברי, שרק לפני שנה הכרז ע"י הציונים בתור כבוש לאומי מזהיר. ה„כבוש הלאומי הלזה", שלתכליתו הוצאו גם סכומים עצומים מהכסף שנועד להתישבות, הולך ונחרב; כי אין לו שום הכרה רשמית ולמשפטיו כח חיובי אך הודות להתחיבויותיהם ההדדיות של שני הצדדים (זכות ארביטרז') מוסד פרטי הוא להלוטין בלי כל כח כפיה.

והסרון זכויות לאומיות אמתיות משתקף עמוקות

במעמדם של היהודים גופא והן ביחסה של הממשלה
ליהם. בהתאסף „פני" היהודים והערבים יחד (כגון: אחרי
פרעות ביפו) משתמשים שליחי היהודים באותם „רבורי
מה יפית" עצמם המאוסים עלינו עד לגעל כבר בגולה.
שמיסדים „אגודת סוחרים", שרב החבריה הם יהודים,
ניעת הממשלה,—והיהודים מסכימים לה, כמובן, „למען
שלום"—שיושב ראשה יהי ערבי. כשיסדו אגודת רופאי־
נים, — מקצוע שהוא כמעט מונופול יהודי לא רק בא"י,
לא גם בארצות אחרות עכבו אשורה, עד אשר יוצאו
נכיסו אליה גם רופאי־שנים ערבים...

ולמען יבינני הקורא הננו עוד להוסיף; כי אמנם
ן סכנה גדולה לעם ולישוב בשבת ערבי בראש אגודת
סוחרים. ואולי היה עצם בחירת יושב ראש ערבי ע"י
ב של עברים ל„ויסט" נאה מאד; ובלי ספק אין כל
ם הגיוני לרופאי שנים היהודים להתבדל בעניניהם
מקצועיים מחבריהם הערבים; אבל במה דברים אמורים?
לא באה דרישה שכזו! אך כשדורשים דבר כזה
בוה מקבל הענין צורה מיוחדה, המזהירה באור בהיר
כל מצבנו פה בארץ...

ועל ראש מי תחול האחריות על מצבנו הגרוע
ביתנו הלאומי"? התחול היא אך ורק על ההנהלה
אנגלית? כמובן גדולה אשמתה; מובן אך בעניניה היא
מעינה. מובן, שברצונה ליצר מצב שכזה דוקא
חיי יהודים וערבים יחדיו יהיו מן הנמנעים בלי מחסה
פי שלטון אדיר „ניטרלי".

אך האשמת הממשלה האנגלית בלבד היא יציר
הצטדקות כשרה ונעימה מאד לאשמי היהודים. אם א
לממשלה האנגלית הנוכחית ענין רב בתמיכת ישו
עברי רחב בא"י, אין לה כמובן גם שום סבה להתנגד ל
עם מעשי הוא העם האנגלי. מכבד הוא א
העושים ויוצרים, ומבזה את המלהגים ואינם פועלי
מאום. רע הוא לבני אדם המגלים את כחם ומרצ
ואויב אינסטינקטיבי לחלשים ומגוונים. ואם ההנהל
הבינונית האנגלית בא"י, שזה אך מקרוב באה הנה בל
כל עמדה קבועה ליחוסי היהודים והערבים, מנהלת כעת
פוליטיקה אנטי־יהודית גמורה, סבתה היא אמונתה
המוצקה, כי אין ליהודים כל כח להוציא לפעל את כל
אותן התכניות הגדולות, שהתחייבו לגשמן פה בא"י.

ובאשמת מי בא כל מסתכל בלתי יהודי הגר בא"י
לידי החלטה, כי רעיון הבית הלאומי היהודי בא"י הוא
אוטופיה או — מה שגרוע הרבה יותר עוד — בלוף
פוליטי!? בזה לא אשמים כבר האנגלים כלל וכלל.
בזה אשמה ההסתדרות הציונית, זו שהטילה על עצמה
את הוצאת הצהרת בלפור לפועל!

המוסד הראשי של ההסתדרות הציונית בא"י ידוע
בתור סינונים של אי־הכשרה ופשיטת־רגל מוסרית
גמורה. כל יהודי בא"י בטוח, כי אם מי שהוא הפיק
לקבר רעיון יפה ילך אתו לועד־הצירים ואם הוא רוצה
להתהפך לבטלן, יכנס שמה בתור פקיד. יוכל היות,
שדעת הקהל הארצי־ישראלי חריפה כבר רב מדי. ואין

[ד]ק, כי בין פקידי „ועד הצירים" נמצאים גם אנשים
[כ]שרים שסובלים ברוחם מהשיטה, שמקריבה את כל
[ע]מלם לאי פוריות גמורה, אבל עובדה היא שבמשך
[ש]לש שנות מזמן הצהרת בלפור לא נעשה בארץ במובן
[י]שובי מאומה, אם לפני הרברט סמואל היה עוד המצב
[ה]צבאי תרוץ מספיק לאי המעשיות—נתבררה כעת ונראתה
[ע]ין כל פשיטת-הרגל של הציוניות בכל צורתה האיומה.
בכל השקפותיהם הוכיחו הציונים בעצם
[ה]מומנט ההיסטורי הכשר שעלה בגורלם להתראות
[א]ת כל קטנותם ואדישותם המבהילה. במקום להשתמש
[ב]כל ההתלהבות המרובה, שנוצרה בחוגי העם הרחבים,
[ל]מען הוציא לפעל מיד אחר הצהרת-בלפור, או
[ל]כה"פ מיד אחר סן-רימו הלואה לאומית על יסודות
[ד]מוקרטיים אמתיים, ולהוסיף לה אופי מעשי בשמושה
[א]שר לתכליות ישוביות חשובות,— נבהלו הם מפני זרם
[ה]הגירה החדש, פן יציף את בנין התרבות שנבנה בא"י.
[ב]שעה שהאפנדים הכי גדולים, מיואשי העתיד וזקוקי
[ל]כספים, חפצו למכר את נכסיהם השוממים בזיל הזול,
[ד]רשו הציונים, מרחיקי הראות, בעמלם הרב מיד הממשלה
[ה]אנגלית את האסור על קנית קרקעות. במקום לבסס
[ו]לחזק את עמדת היהודים בא"י, עמלו רק
[ל]הגביר את עמדת הציונים בקרב העם העברי.
בשנת 1918 כשפנו „פועלי-ציון" הא"י—ים (משרד
[ה]קפא"י) ל„ועד הצירים" בהצעה ידועה בדבר מהגרים,
[ש]דפקו כבר אז בשערי הארץ, הם קבלו מאת „ועד הצירים"

מענה שכדאי הוא להחתם בההיסטוריה. במענה זה נאמר בפרוש, שההגירה היא בלתי רצויה. ברגע הנוכחי, וכי ועד הצירים, עשה כבר את הצעדים הנהוצים למען מנעה כלה. הצעדים נעשו, והשערים נסגרו באפן כל כך חזק, שרק אחרי הרבה עמל ותלאה הצליחו אה"כ לחזר ולפתחם...

ובהפתח כבר השער במחיצתו יצרו בנקודות המעבר העיקריות משרדים ציונים ארץ־ישראליים, שחובתם היא לבדק את המהגרים לפני בא נירותיהם לקונסול האנגלי. ובטוחני שה„פלשטינא־אמטים" האלה לא נוצרו בפקודת הממשלה האנגלית, בתור תנאי לפתיחת שערי א"י. ויש יסוד להאמין, כי הצעה זו הוצעה דוקא מצד המנהיגים הציונים שרצו רק להשגיח בעזרתם על ההגירה ולהכניס לארץ אך את אלה, שימצאו חן בעיניהם הם. משרדי א"י שבחו"ל, המבזבזים גם חלק הגון מהכסף הנצבר לתכלית ישוב א"י, מזיקים רק לעניני הישוב אך במקום זה בטוחה היא ההסתדרות הציונית בהשפעתה הפוריה על ארץ־ישראל...

כוון בריקת הציונים בהגירה תראה לנו בכל טיבה בעובדות אחדות. כשעשרות אלפי שבוים יהודים, בגרמניה איטליה וסיביר, בקשו בעת שביתת הנשק שיכניסום ארצה ישראל, היו אזני הציונים הרשות לגמרי, ולא הקשיבו בקשתם. אולי משום שבשנות המלחמה והשבי, למדו רק לעבר להלחם ולסבל... וכשאנשי הגדוד העברי האמריקנאי, שבהשפעת הציונים היו מוכנים למסר נפשם

בעד „כבוש א״י״, לא היו בנים מקשיבים בכל, גרשום בזרוע ממש מהארץ, למרות היותם אלימנטים ישוביים מצוינים.

והכל נעשה אמנם פה בא״י בכסף שזרם בזמן אחרי הצהרת בלפור לקופת הציונים, הכל ממש — זולתי עבודת ישוב דרושה. יצרו מיניסטריון שלם, שהתגורר במלון הכי מפואר שבירושלים, ועשרות פקידים, משרתים ויוצרי משרתים עמדו לפקודתם במחיר דמי העם הכי מרובים. קשקשו בעשרות מכונות כתיבה, התרוצצו לשם ענינים סודיים באוטומובילים „קזיוניים", הושיבו פולשת עצמית — זפזרו, בזבזו על ימין ועל שמאל. מובן שב„משחק ממשלתי" זה הכינסו כל החיים הצבוריים לידיהם. הכניסו כל בתי הספר, ואפילו כאלה שעמדו קדם ברשות עצמם, או ברשות חברות הויץ, מבלי להשתמש כלל בתמיכות הממשלה, מפחד פן תחוה זו האחרונה גם דעה בשטת הלמודים. במשטר הצבאי, היתה זו תמיכה זעומה אמנם, אך במשטר האזרחי היתה תמיכה זו, לו היתה נתנה בערך יחוסי למספר התלמידים היהודים, מגיעה לסכום ההגון של עשרות אלפי לי״מ לשנה. ובהתרוקן כעת קפות הציונים, הבינו מה מגוחך ומסוכן במובן הפוליטי היה משחקם זה גם בעניני החנוך. אך עבר המועד. ואפילו לממשלת סמואל כעת כבר מטרות אחרות להוצאת הכספים הנ״ל, ואם יזכירוה פעם על שויי זכויות לבתי ספר, תענה כי חרטה אינה כלל מעשי סוחר*)...

*) באחרונה אחרי תחנונים מרובים עלה כבר לקבל תמיכה זעירה מהממשלה גם לבתי ספר העברים. א. ר.

ומתוך הרחבת הנפש ועונג המשחק ב„ממשלה יהודית" העביר ועד הצירים לידיו את כל בתי החולים ומוסדות הצדקה, יצר את משפט השלום, מוסד שלפי הפוליטיקה הממשלתית הנוכחית — אחת דתו למות. ביחד עם ועד־הסיוע תקנו והרחיבו גם את ה„חלוקה" ושלמו לרבנים משכורתם ביד נדיבה...

למען הצדק צריך להודות, כי בין עניני הרבים התעסק ועד הצירים גם בעבודות הנוגעות ישר להתישבות — תמך בקבוצות ועזר לעולים. אבל דוקא עבודה זו נעשתה באופן הכי גרוע, משום שרק למשא היתה... במקום להעמיד את המשקים החקלאים על יסודות עצמיים מוצקים נתנו להם תקציבים שנתיים בצורת תמיכה. השטה הזאת עלתה בדרך כלל בדמים מרובים מאד ובצורתה המשונה הרפתה רק את ידי העובדים וגזלה יזמתם... תוצאות קטנטנות היו באפן זה לפרות ההוצאות הכי מרובות, והמשק האי־רציונלי הקיים נעשה לכלי זיין בידי מתנגדינו, המוכיחים על ידי „הנסיון", כי אין יכולת לסדר בא"י משק חקלאי נושא את עצמו...

תוצאות כל השטה הזאת ברורות די ויותר. כח ההנהלה הציונית ביהדות הארצי ישראלית עלה אמנם למעלה ראש, ומשום זה דוקא ירד כח היהדות הא"י גופא עד לשפל המדרגה. כח היהודים בארץ הוא כעת יותר קטן מאשר היה ערב המלחמה העולמית.

תכנית פעולת הציוניות קצרת הראות גרמה גם לתוצאות אחרות לא פחות מזיקות לישוב הארץ. התלהבות

המוני העם לעבודה הציונית שככה לאט לאט עת הלך המצב האמתי הלך והתברר לעינים. לזרם ההתלהבות התערבו ידיעות נכונות ע"ד המצב האמתי בא"י*). הידיעות האלו שמשו גם בתור תרוץ-לקרע בציוניות הבורגנית, שיש לה כנראה סבות יותר עמוקות. בכל אופן נעשה ברור לכל עין, כי ההנהגה הציונית בא"י פשטה רגלה. העם אבד אמונה בה, ואמצעיה הכספים הלכו הלך יל.

ואחרי אבדו כל ברק כבודו החצוני מוכרח ועד הצירים, במקום לנהל במומנט הרציני הזה עבודה ישובית פוריה, להטיל כל סבל ירושתו הכבדה מלפנים, משנות 19—1918, מעל גבו, להתרוקן ולהשאר באפסו.

— —

שטת פעולת הציונים הפרועה וגרועה, ביחד עם תוצאותיה ההכרחיות,—שביתת ההתישבות ויחס של איבה מצד החלק היותר גדול של מנהלי הארץ האנגלים,—בראו את האטמוספרה הפסיכולוגית הנאותה לתעמולת הפרעות. האמונה בעז וכשרון היצירה של היהודים נמוגו כעשן, והשביתה המחלטה בישוב העברי, עוררה

*) ביחוד הצטיין בנידון זה ה.ה„דין וחשבון של ועדת פועלי־ציון בא"י" (יפו 1920). ועדה זו בקרה את הארץ לפני התפלגות מפלגת „פועלי־ציון" בוינה, ולמרות אהדת רוב הבריה לציונייות הבורגנית, הוכרחה להוציא את פסק דינה החמור על פעולת ועד־הצירים בא"י. וכדאי לקורא לעין בדין וחשבון הנ"ל ולשים לב בפרט לבקרתו השנונה ונכונה. הצעותיו המעשיות הן לעומת זה, פחות מבוססות. א. ר.

ועוררה אתכל מתנגדי הפוליטיקה של המנדט. אפנדים-ערבים, ריאקציונרים אנגלים, אימפריאליסטים צרפתים וכמרים קטוליים מכל המינים,—כל גל כחות הריאקציה והמשטמה השחורים צף ועלה על הקרבן, אשר כל כבוד כחו והערצת אונו החי חלפו ואינם עוד.

בתור הוכחה יכולים לשמש המאמרים האופיים שהופיעו בתקופת הפרעות ביפו בעתון האנטישמי הידוע „אל כרמל". המאמרים האלה מספרים, כי ישובנו הולך הלך וירד לטמיון, וכי בא כבר הזמן להפטר ממנו כלל. ביחד עם זה מוכח שם בידיעה בהירה למדי גחוכו המר של כל מצבנו האנוש. מסופר שם על מושבות הקונות את מכלתן אצל ערבים, על משקים בעלי דפיציטים, ועל כספים המוצאים לשוא...

ומריץ רענן נעור גם בחוגי שוטמי-הציוניות היהודים, אלה אשר בזמן נצחונותיה המזהירים נדמו וכבשו בעפר פיהם. חברת „כל ישראל חברים" זוממת כבר לפרש את רשת בתי ספרה הידועים מהדש בכל המזרח; ו„אגודת-ישראל" האדוקה,—אף היא העיזה כבר להכריז על עצמה, כעל באת-כח היחידה של העם העברי. הריחו השועלים ריח הפגירה...

המצב הזה השפיע גם על עמדת הממשלה הלונדונית. לפקידים מקומיים שונים ישנם בטח יחוסים בלתי-רשמיים עם החוגים הכי גבוהים של הקהל הלונדוני. ובהודע שם מצב הישוב המעציב בא הספק ללבם, ביחס לצרך בזבוז הון אנגלי על החזקת-צבא משמר בארץ, העולה

במספרו על המינימום הדרוש בכל התנאים, בעת שבעל הדבר בעצמו, העם העברי, אינו מראה שום ענין ופעולה לשם מטרתו הוא.

בדבר אחד הצטינו הציונים,—בהגיגות, הפגנות ימים טובים, החל מהנחת אבן־הפנה לאוניברסיטה בירושלים, שזולתה לא נעשה עוד לתכליתה דבר, וכלה בבקורו של ידיד היהודים הידוע מר וינסטון טשרטשיל.

היחס לערבים מלא סתירות. לפעמים, בעת שכח באמת נחוץ (פרעות יפו והימים אחריהן), מראים רפיון חנוף והתרפסות הנפש. ובעתים נורמליות, בעת שהענינים דורשים זהירות והתאפקות, מכסים על העבר־המעשה בערפלי מליצות מצלצלות וריקות, העלולות באמת לעורר התרגזות והשדים אצל הערבים, או שיכולות לשמש בידי „ידידינו" מכל המינים לפירושים שונים ולחומר של הסתת שנאה. ההדגשה התמידית על מומנטים מוגזמים של מדיניות־ממלכתית, שאינם קימים לגמרי לא במציאות ולא להלכה אף במשהו, רגשי ההתלהבות וההניפה הבלתי־פוסקת ביחס לנציב „העברי", שהנהו באמת נציב אנגלי *) ושורה שלמה של צעדים טיאטרליים והבעות

*) נציב עברי, זה נציב נמנה ע"י עברים ומקבל כחו מעברים. איטלקי הנמנה בצבא הצרפתי בתור גנרל, הוא אולי איש איטלקי, אבל גנרל הוא צרפתי, ואולי ישמור על עניני צרפת בנאמנות יותר גדולה מצרפתי טהור. אין לנו שום ענין לבלבל את המצב האמתי של הדברים, לרמות את היהודים ולרגז את השכנים בבטויי שקר, שרק מזיקים לנו ואינם כלל מתאימים למציאות.

ריקות ופזיזות, — אינן כלל תעורה על חושו המדיני הבריא והשכל הצבורי השורר בנו. אות הוא, כי מחלה אנושה השתרשה ברוחנו, שאיננו יכולים להתקיים ולעבוד בעד עתידנו בלי אופיום מלאכותי והלומות נהדרים.

ולפעמים משתמשים „ידידנו" במחלתנו זאת כדי להניע אותנו, לצעדים פזיזים, שאחרי כן נהיה נאלצים להתחרט עליהם. מבלי להכנס בפרטים, נסתפק במשל אחד מרבים: בשנה העברה, תיכף אחרי פרעות ירושלים ושבועות אחדים לפני התחלפות ההנהלה הצבאית בממשלה אזרחית נמנתה פתאום ועדה ממשלתית לחלוקת המקומות הקדושים בא"י, ופנו ליהודים בהזמנה להודיע תיכף ומיד את תביעותיהם בנידון זה: הצמי „ועד הצירים" לא הציגו לעצמם אפילו שאלה — בשלמה החפזון הזה מצד ההנהלה הצבאית איזה שבועים לפני חלופה בממשלה אזרחית?.. האם לא סבל הענין דחוי של שבועים? להפך קבלו בשמחה את ההזמנה, פתחו שורה שלמה של ישיבות יחד עם הרבנים והתחילו להפש דרכים ושבילים, כדי להשיג את מאויי הרב קוק הנושא נפשו לקראת הרעיון „הלאומי" של מזבח וזבחים על הר הקודש..: בעתונות הופיעו כבר ידיעות מלאות רמזים על התקרבות ימי הגאולה... ומי יודע מה היו תוצאות הענין המפליא הזה אלמלא בא בעוד מועד הרברט סמואל, שהבין את הכונה המסוכנה הנסתרה בדבר והחכים לשים קץ לכל הדבר המוזר.

ולפעמים נעשות סתם הכמות. נאם, למשל, פעם

ד"ר ויצמן בחו"ל בדרכו הנבואי הרגיל ע"ד מרכז התעשיה העברית בא"י, שיכון על חוף הים דוקא בין עכו וחיפה, ע"י כח חשמל הירדן שיעבר שמה. וכעת כי נרצה קנות אצל האפנדים הערבים איזה ככרת ארץ מרפשה במפרץ עכו, נוכרח לשלם פי שבע. הן הד"ר ויצמן בעצמו אמר...

גם הישוב העברי בא"י ובפרט באי־כחו הרשמיים ועד הזמני ואחריו ועד הלאומי, — נושאים על עצמם חלק הגון מן האחריות בעד המצב שנוצר פה כעת. מפחד ה„סכנה האמריקאית" התיצבו הם בלי כל תנאים וגרנטיות על צד ההנהלה הציונית כעין מחסה ומגן על כל עונותיה והטאיה. מתוך השקפה צרה של ענינים מקומיים הם מכרו את בכורת ההתישבות בעד נזיד עדשים של החנוך... ולמרות כל זאת לא השיגו שום השתתפות ב„ועד הצירים" ושום קונטרול על מעשיו.

אולם על הישוב הא"י, הרואה בעיניו את המצב, מוטל היה החוב לעשות חשבון נפש רציני ולהשתחרר מהשטה המסוכנת בשביל כל עתידנו בארץ. הישוב, שהראה בימי המלחמה, כי מסוגל גם לקרבנות, היה מוכרח לותר על כל תמיכה מצד ההסתדרות הציונית לצרכי צבור מקומיים (חוץ אולי לאנשים הנמצאים בארץ פחות משנה). מובן כי ותור כזה היה נחשב לקרבן גדול. אבל בדמי הקרבן הזה היה הישוב כובש לו את הרשות המוסרית לדרוש, כי ההנהלה הציונית גם היא מצרה תותר על ההוצאות ה„פוליטיות" וה„דפלומטיות" בחו"ל,

העולות בכסף רב בלי שום תועלת ממשית. יחד עם זה, היה הישוב מוצא לו אז עוז בנפשו לדרוש ולקבל את כח ההשגחה על עבודת הציוניות פה בארץ, והיה יוצר בזה את הבטחון, כי כל הכנסותיה יוצאו אז רק למטרה העקרית.

מובן מאליו, כי החלק הרכושני שבישוב לא מצא את האומץ לעשות צעד כזה. הן הפסיכולוגיה שלו מקולקלת ע"י חלוקות שונות והוא שומר קודם כל על עניני־כיסו. אבל מדוע השלימו מפלגות הפועלים הרשמיות עם המצב המכוער הלזה? מדוע ותרו הן בעניוות שלא היתה כמוה בתולדות תנועת הפועלים על כח הרוב, שהיה להן באספת הנבחרים, כדי להתהפך למעוט בועד הלאומי? האם הסירו בזה את האחריות מעל שכמם? לא ולא! הרשות למעוט להוריד מעצמו את האחריות כשהוא מעוט נגד רצונו. אבל אם הוא נעשה למעוט ברצונו הוא, ע"י איזה פוליטיקה של פשרנות, אז נופלת עליו עצמו אחריות כפולה.

האם מפלגות־הפועלים האלו לא הבינו, עד אן יגיעו הענינים? ואם הבינו, למה לא דרשו בכל תוקף, כי יטילו מסים ישוביים פרוגרסיביים לצרכי צבור וכי ישתמשו בהשפעה המדינית, שהצליחה כל כך בנוגע להצהרות והבטחות, כדי להשיג דבר ריאלי קטן, — להכריח את הנהלת הארץ למלא את התחיבויותיה בנוגע לתרבות ובריאות תושביה?

אבל, ישאל מי שהוא, האם כדאי לדבר על זה באופן כל כך רציני? הן כל ההוצאות, שהוצאו למטרות

שאין להן מגע ישר להתישבות, אינן סו"ס כל כך מרובות! בשנה שעברה, למשל, הן עלו (בא"י ובהו"ל) לסכום של 300 — 350 אלף ל"מ. ומה יכולים לעשות בסכום שכזה? ואיזה ערך יש לזה ביחס להתישבות המונית? באו חשבון!

ראשית, סכום של שליש מיליון ל"מ (8—7 מיליון פרנק זהב), שנאסף פרוטות פרוטות, כשהוא לעצמו איננו סכום קטן. קטן הוא רק בשביל אלה שרגילים, במקום עבודה מעשית, לדבר ע"ד עשרות מיליונים ל"מ. הייתי מיעץ להם, כי ידברו בעתיד על מיליארדים, — מה איכפת להם?—ואז הפקפוקים יחדלו לגמרי. שנית, בידי הנהלה מעשית (למשל בידי „גויים") היה הסכום הנ"ל מספיק, כדי לישב בו על הקרקע כל שנה אלפים נפשות או ליסד חרשת הגונה. שלישית, חשובה לא רק כמות ההוצאות האלו, כי אם העובדה, כי הן בלעו את החלק המכריע של ההכנסות; העקר לא מאות האלפים שהוצאו כל שנה לא למטרה הסופית, כי אם המליונים, שלא נתנו ולא יותנו מסבת ה„תוצאות המזהירות" מהכסף שנותן.

מה איפא לעשות עכשיו? מה יעשה הפועל העברי המעונין בבנין הארץ?

—לקוות למהפכה הסוציאלית שתעמיד כחות הרשים—יהודים ובין לאומיים — לרשות בנין הארץ?

אמנם יש ערך ויסוד לתקוה זו. ועלינו לא רק לקוות, כי אם גם לעשות מה שבכחותנו, כדי לקרב את המומנט הזה,

אבל להסתפק בזה איננו רשאים! כל נסיון להשאיר את כחות הפרולטריון העברי במצב קפאון, עד המומנט המאושר של המהפכה הסוציאלית נובע מאי־הבנת המצב העולמי וגורם נזק רב.

יש רבים המאמינים, כי נצחון הסוציאליות בכל העולם הוא ענין של חדשים מעטים. לסוציאליזם ממין זה, הבא לידי תקוות מוגזמות אחרי כל נצחון של הצבא האדום ולידי יאוש גמור אחרי כל מהומה פנימית ברוסיה— אין ערך גדול.

הסוציאליסט המוחלט צריך לא רק להאמין, כי אם בעיקר לרצות. לו היו מראים לי איש שאיננו מאמין בנצחון רוסיה ובכל זאת לוחם בכל כחותיו תחת דגל־האינטרנציונל השלישי, כי אז הייתי מתיחס דוקא לאיש הזה ביראת כבוד מיוחדת *).

התפשטות המהפכה הסוציאלית באירופה המערבית — זה לא ענין של חדשים מעטים. מי שרוצה להראות על המשבר הכלכלי, השורר עכשיו בארצות ההסכמה— חוסר עבודה, פשיטת־רגל של אלפי מרויחי־המלחמה, ירידת־מחירים, — כעל עקבתא דמשיחא של המהפכה הסוציאלית, מראה בזה, כי חסרה לו הסתכלות עמוקה בשאלות כלכליות. לו היו ארצות ההסכמה קרובות למהפכה, כי אז היה מצב הרכושנים והספסרים מזהיר, כמו שהיה מזהיר בימי ממשלת קרנסקי ברוסיה ובימי

*) אין אני מביע בזה השקפתי הפרטית בנוגע למצב המהפכה ברוסיה. אינני דוקא בין הנוטים לפסימיזם גמור. א. ר.

רולי בהונגריה... ירידת המחירים ופשיטת הרגל של
לפי רכושנים, זהו סמן, כי המשטר הרכושני עודנו חזק..
ובכל זאת המשטר הרכושני הוא מסבות שונות
תר רופף מהיותו לפני המלחמה. הוא שורר עוד בעולם,
בל אין לו כבר הכח הדרוש, כדי להחניק באפן
וטומטי את נסיונות התוצרת הקואופרטיבית. להפך,
התישבות הקואופרטיבית יש עכשיו כר נרחב *).

מזה נובע כי מעונינים אנחנו בכניסת הון לארץ,—
צבורי וגם פרטי. אוטופיה היא להאמין, כי בתנאי המשטר
הקפיטליסטי יעלה בידנו לישב את הארץ במסשטב
ממשי רק ע"י כסף צבורי ורק על שטה קואופרטיבית.
אם הבולשביקים, שיש להם, למרות כל החורבן, ארץ
רחבה ופוריה, שלטון חזק ואנשים מוכשרים, אם הם
מוכרחים לפנות לעזרת ההון הפרטי — בהגבלות ידועות—
אז על אחת כמה וכמה מעונינים אנחנו בזה פה בא"י.

אין זאת עוד אומרת שעלינו להשתתף במוסדות
הציוניות הבורגנית. להשתתפות הזאת אין כל ערך, כל
עוד אין לעובד העברי כח עצמי מספיק; מצד השני תהי
ההשתתפות הזאת דוקא המניעה הכי גדולה ליצירת כח
כזה. אם נעמוד במצב דומה למצב הבולשביקים ברוסיה,
אז נוכל לנהל משא ומתן עם הריאקציונרים הכי
שחורים, (אם רק יהיה להם אז כח פוליטי בארצות
אחרות). עכשיו זה רק יזיק לנו.

---

*) הדעות האלו דורשות אולי באור יותר מפורט. כדי לא
לסור מהנושא שלנו נעשה זאת בהזדמנות אחרת. א. ר.

על הסוציאליסטים היהודים, שרוצים בבנין מרכז עברי עובד בא"י, לרכז קודם כל את כחות היצירה של הפרוליטריון העברי מסביב לאורגן מ א ו ח ד, שיוכל להיות לגורם חשוב לבנין הארץ. את הנסיון של ה„הסתדרות הכללית", שנעשה בא"י ושלא הצליח מפני סבות שונות במדה מספקת, — צריך לתקן ולהמשיך גם בארצות הגולה. נחוץ לקרא ל ק ו נ ג ר ס צ י ו נ י־פ ר ו ל ט ר י, שישתתפו בו באי כח של אגודות הפועלים העברים — הכלכליות וגם הפוליטיות. הקפא"י, שהיה גרעין בריא לעבודה עצמית של פועלים עברים בשביל א"י ושנהפך לאפס ע"י מפלגתיות צרה, — צריך להמסר לרשות הקונ־גרס הזה ולההפך לקרן ישובית פרולטרית, שלא תסור ממגמותיה אף צעד ולא תתעסק בענינים צדדיים. לקונ־גרס הציוני־הפרולטרי אין ערך, אם יהיה רק הפגנה של כחות ובמה להצהרות; הוא צריך להיות מוסד תמידי שיתחזק ויתרחב עד המומנט, אשר יוכל בו — בשנוי המצב החצוני — לקבל עליו את כ ל העבודה הישובית. ולעת עתה, בהשענו על הקפא"י המשוכלל והמתוקן, הוא צריך להתאמץ לרכז בא"י על יסודות מעשיים ובטוחים את הסכון המוני העובדים בגולה.

יצירת כח מאוחד של פועלים בשביל בנין הארץ, זה מפעל שעומד ממעל לכחותיו של חלק אחד מתנועת פועלי־ציון. ברגע שפועלי־ציון הימניים, — ו„אחדות־העבודה" בתוכם—ותרו על האחוד עם חבריהם השמאליים, כדי להחזיק באחוד עם הציונים הבורגנים, — באותו

הרגע הם שפטו את עצמם לבלתי פוריות ואת חבריהם משמאל לפסיביות. כדי לתקן את המצב צריך שוב לבא אם לא לאחור, אז לכה״פ להסכם בין החלקים הנפרדים בשביל יצירת מפעל ישובי משותף.

רכוז כחות הפועלים (והמוני העם העובדים, שיתחברו עליהם) ישפיע לטובה גם על הציונים העומדים מחוץ למחנה העובדים. על מנהיגי הציוניות ה„כללית״, אם יש להם עוד רגש של אחריות, להבין את סכנת המצב, לרכז את הכחות ולותר על כל פעולה, שאין לה שייכות ישרה להתישבות. אם החנוך העברי הוא באמת ענין חשוב ואין באמת יכולת לסדרו בכחות הארץ גופא — ע״י מסים עצמיים ודרישות ממשיות מהנהלת הארץ — אז ייסדו נא אוסישקין וידידיו אגודה מיוחדת לתמיכת בתי־ספר העברים בא״י. אבל אל יערבבו זאת עם הציוניות! יבינו סוף כל סוף, כי מקבוצות ומושבות ממילא תצא גם תרבות, אבל מגמנסיות בשום אופן לא תולדנה קבוצות.

בימי הפרעות יפו שמענו אנחה מפי אנשים פשוטים: לו נוסדו במשך שלש השנים אחרי הצהרת בלפור לכה״פ שלשים מושבות חדשות בארץ! ההיו מעיזים אז להתנפל עלינו? ההיתה הנהלת הארץ מתיחסת לפרעות באדישות כזאת? האם היו מביטים עלינו מכל הצדדים בלעג ובוז שכזה?

היכולת הזאת היתה זהאשם לא בעם, אם ה„מנהיגים״ לא השתמשו בה.

בטוח אני, כי תקוות רבים מקוראי נכזבה. הם חשבו אולי, שאראה להם דרך ישרה ורחבה המוליכה בלי כל קרבנות ומכשולים אל המטרה, דרך, אשר בה יוכלו לישב על הקרקע בהדשים הבאים מאות אלפי משפחות. דרך כזאת איננה. על המונבלן אין עולים באוטומוביל. יש רק משעול מסובך ובו מטפסים ועולים ומרחיבים ומשכללים את המשעול בעת העליה. בעת שעולים על ההר, כל מאה מטר של עליה הן פלוס ממשי וכל הצהרה, כל פטפוט, כל העויה — דברים בטלים הם. ומי יודע, אולי היה המשעול הלזה כבר היום לדרך המלך אלמלא הזנחנוהו והלכנו עקלקלות.

ל„מנהיגים" מכל הסוגים ישנן תרעומות על העם, על ההמונים העברים שלא הבינו את חשיבות המומנט ולא הקריבו די קרבנות. האשמות האלו לא מבוססות הן! ההמון העברי הקריב הרבה קרבנות, שערכם גדול מאד בפרט בזמן חורבן של מיליונים מיהודי המזרח. והוא היה גם כעת נותן פי עשר לו ידע, כי בעד כל דולר שהוא מוציא מכיסו עושים צעד ממשי קדימה,—לו גם קטן ולו גם ביוקר.

המומנט רציני מאד, עומדים לפני סכנה, כי לא רק יתבטל רעיון המרכז היהודי בא"י, כי אם גם תלך לאבוד, פרי העבודה של עשרות שנים. וטוב היה, לו במומנט הזה היו קמים מנהיגי הציוניות הבורגנית ובמקום להתרעם על המוני העם, שמלאו את חובותם,

היו מכים על חטא בלבם ומתודים בחטאותיהם הם לפני עם ועדה:

„חטאנו! אשמנו! בזבזנו כסף עממי! הזנחנו הזדמנויות ליצירה מעשית, הקרבנו את רעיון הבית הלאומי בשביל המרכז הרוחני! התיחסנו בקלות ראש להזהרת ירושלים דאשתקד!

ולו היו קמים גם מנהיגי הפועלים הארצי־ישראלים ומתודים גם הם על חטאותיהם:

— „אכן חטאנו ופשענו גם אנו! שכחנו את התורה האלמנטרית של הסוציאליות! התקשרנו בידינו וברגלינו אל הסתדרות הזרה בתוכנה ורוחה לעניני הפועלים! נסתבכנו לזרם אחד־העממיות המופרזה. התרחקנו משדרות הפועלים העברים בחו״ל ולא השתמשנו בעזרתם, כדי ליסד כח פרוליטרי העומד „ברשות עצמו לבנין הארץ!״

ואולי יקום גם אחד הקצונים שבקצוניים ויכה על לבו ויכריז גם הוא:

— גם אנחנו לא מלאנו את חובנו בנוגע לחלק הארצי־ישראלי של תכניתנו. טעינו והטעינו! התיחסנו בקלות ראש למוסדות הפועלים בא״י! הרבינו בפרזיולוגיה והמעטנו בעבודה! הבינו את מתנגדינו בקנאת־לשון! הגזמנו בשאיפתנו להכרה!״

אבל זה רק דמיון. במציאות לעולם לא יהיה דבר זה. כלם שבעים רצון הם מ„עבודתם״ וכלם מעריצים את כשרונותיהם. וכלם מתנפחים בגאוה

לפני המוני היהודים ומדברים דברי מוסר אל העם, שלא הבין את שעת הכשר ולא השתמש בתכניותיהם הגאוניות.

העם שומע ושותק... ושתיקתו מ ד ב ר ת יותר מכל הצבעה...

אכן מוסר ההיסתוריה איננו מדבר ללב האנשים החיים בתוכה. רק ההיסטוריונים והחוקרים בדורות הבאים יבינו אותו. ואנשים העומדים בתוך החיים לא ילמדו לעולם משגיאותיהם הם. יתעקשו רק בהם עוד יותר ויותר.

מאמין אני באמונה שלמה, כי בארץ ישראל ישנם תנאים אוביקטיביים להגשמת הרעיון המרכז היהודי הארצי ומאמין אני גם, כי הגשמת הרעיון הזה היא שאלת החיים לעם העברי בכלל ושדרות עובדיו בפרט. וכשרואים את היכולת הזאת יורדת לטמיון מסבת ריאקציה וקצר ראות ומדלדל כל כשרון יוצר, — ידאב הלב והנפש נמסה בצערה.

אחרי הצהרת סמואל.

אתחיל בסוד שנהיה לקנין כל.

הדבר היה ימים אחדים אחרי הפרעות ביפו. מעשי המשטרה, ויחס ועדת־החקירה; אסור העליה והסברת פנים יפות לפורעים — הרגיזו גם אלה שהיו במשך השנים האחרונות עבדים נכנעים למדיניות השולטת. חברי „ועד הלאומי" ואפילו הרבנים הראשיים, שעלו לגדולתם בעזרת הרברט סמואל ונעשו על ברכיו לכח עוצר בעד כל הנטיות הפרוגרסיביות שבעם העברי, — גם הם התפעם רוחם בקרבם וחדרה ללבם ההרגשה הנמרצה, כי מצב שכזה אי אפשר לו להמשך הלאה. ולכן נתקבלה מחאה נמרצה והוחלט להציג לפני בא כח־העליון של הממשלה האנגלית דרישות אולטימטיות אחדות, ביחוד בענין הענשת האשמים העיקריים בפרעות ובטול האסור לעליה. ואם הדרישות האלו לא תקבלנה פתרונן הראוי, — הוחלט להתפטר לאות מחאה מכל המשרות הרשמיות.

אבל הצד שכנגד הרבה והרחיק לראות:

„המדיניות הנוכחית לא תסור מדרכה מפני השפעת המחאות. היא מיוסדת על יסודות שאי אפשר לזוז מהם. אבל אם תביעו באופן גלוי את אי־אמונכם בי, — אעזוב תיכף ומיד את משרתי.

תחשבו איפה ע״ד תוצאות הצעד הזה, הנציב החדש, שיבוא על מקומי, יהיה או חובב־ערבים נמרץ, או איש, שידאוג ר ק לעניני האנגלים. ושימו לזה לבכם!״

בפנים נזעמים וברות נדכה שבו „פני״ הישוב מן הראיון וישבו שנית לחשוב תחבולות על המצב. הם נוכחו לדעת, כי הפעם לא יפלו חומות יריחו מקולות השופר וכי מחאות על גבי ניר לא ישנו את מדיניות אנגליה האדירה. הם נוכחו לדעת, כי הדרך, אשר בה הלכו במשך השנים האחרונות כבר הביאה לקיר־ברזל, ולא נשארה שום ברירה מלבד הכנעה גמורה; אין להם אלא להתנהג בשקט ושלוה ולנשוא את הגורל אשר הוטל עליהם.

כי דרך אחרת אין.

ולפיכך קבלו בחזרה את האולטימטום ואפילו החליטו לבלי לפרסם שום מחאה. ומכל הענין נשאר מוסר־השכל המעציב שאולטימטום, אשר נאלצים לקבלו בחזרה, מוטב היה אלמלא נערך לגמרי...

רק ב ן ־ צ ב י, כדי להביא לידי התאמה כל שהיא את מ ד י נ י ו ת מפלגתו ואת מאמריה, הרהיב עוז בנפשו, — ויהא באחור־זמן קצת — להשתחרר מן המועצה הממשלתית.

———

אם פני האיש אשר על הר־הצופים לא הביעו בת־צחוק נתעלה בעת הראיון האולטימטיבי — זהו רק מפני עדינות הנוכו של ג׳נטלמן אנגלי. אולם במצפוני

לבו וראי שהיה מקום לבת־צחוק שכזו. גלוי וידוע היה לפניו, כי שליחי הישוב לא יגשימו בשום אופן את איומיהם, מפני שהמדיניות, שהלכו בדרכיה עד עכשיו, אולצת אותם להכנעה גמורה, ואין להם עכשיו ברירה אחרת, אלא לנשק את השוט שהכה אותם זה פעמים ואשר יוסיף אולי להכותם כהנה וכהנה...

במצפוני לבו יכלה להתפרץ בת צחוק של בטחון. מפני שהמדיניות האנגלית המחוכמת — מעשי שטן ערום, — קלעה גם הפעם אל המטרה. לעם חולה־הרוח נתנו טפות אופיום בשביל לשכר אותו ולעורר בקרבו התלהבות מוגזמת, המרחיקה מן הריאליות והמעשיות. חזקו אצלו האמונה האוילה כי לעולם ובכל מצב שיהיה יגין עליו בכל כחו האריה הבריטי („על פסי ברזל"!) ולכן יש לו רשות גמורה להתיחס ברגשי בוז ואפילו להרגיז את הכחות הפנימים, הנסתרים בארץ גופא.

המטרה הושגה. מעגל־האש סגור מסביבנו. הצלב והסהר השלימו במלחמתם נגדינו. העם העברי, עם המהאה הנצחית וחופש הרוח הפנימי הוריד ראשו וידום;

הוא ימלא עכשיו את ה„מיסיה" שלו לכבוד והדרת האימפריאליזם הבריטי. אולי, אחרי כל מכה חדשה, יתפרצו על פי המסורת מאמרים מהפכנים ממש,—אבל יותר מסבת ההרגל. כותבי המאמרים בעצמם יהיו הראשונים אשר ימהרו למלא לקראת הפקודה הראשונה מגבוה ואם אפילו בחרקת־שנים—את כל המוטל עליהם, כי מעגל האש כבר סגור מסביב, ודרך אחרת אין.

בעינים סמויות תלו את כל התקוה בכח החוץ ויעזבו את כל אפשריות היצירה וההתבוססות הפנימיות. את כל רכושנו וקיומנו הציגו על קוביה אחת. הקוביה מתנועעת הנה והנה וגם בוגדת בנו מפעם לפעם. זיעה קרה מכסה את המצח. אבל באותו המריץ, שהטובע אוחז בשבולת, אנחנו מתרפקים בה ותופשים בה בידים רועדות. אתמול — סמואל, היום צ'רצ'יל מחר — מן הסתם אישיות חדשה. ובשעה שהקרקע מתמוטטת מתחת לרגלינו מתפרצים אנו בקולי קולות, כדי לאטום את אזני עצמנו:

„תחי ממשלת המנדט!"

וזעה קרה מכסה את המצח..

———

היושב על הר הצופים יכול לשבת על כסאו במנוחה.

הוא יודע, כי בעת שיגיעו לארץ ישראל דברי הנהמה של צ'רצ'יל (התפקידים נחלקו ביניהם יפה!) ימהרו ועדי-הערים לפרסמם ברחובות בתרועת נצחון, ואלפי יהודים שוב יאמינו בעקבתא דמשיחא. ווינסטון צ'רצ'יל, גבור אנטברפן, גבור גליפולי, גבור ארחנגלסק, יהיה גם לגבור העם העברי!..

הוא יודע, כי בעת שיבקר בעת חג שבועות, בתור יהודי אדוק, את ה„חורבה", יזמרו העתונים שבחו בפה מלא.

———

ובאותו היום שהאולטימטום הטרגי־קומי של באי־כח הישוב העברי נגמר בכי טוב ובשקט, הבטיחו בתור נחמה, כי ביום השלישי ליוני תתפרסם הצהרה, שתגלה את המדיניות העתידה של הממשלה. ההבטחה נתקימה. ביום 3 ליוני 1921 היינו מאושרים לשמוע את הצהרת הרברט סמואל.

בעתונות הובעה הדעה, כי הצהרת־סמואל מבטלת בעקרה את הצהרת־בלפור. לדעה זו לא נוכל להסכים. נכון הדבר, שהצהרת סמואל מבטלת את הכונה שהיהודים הכניסו בהצהרת־בלפור. אבל תלוי עוד בספק גדול, אם הממשלה האנגלית, בנתנה הבטחות בלתי ברורות, פרשה אותן באותו המובן, כמו הקהל היהודי הנלהב.

מלבד נאומי־משתה סנטימנטליים על העם, שנתן לעולם את התנ"ך ועל תפקידו התרבותי העתיד במזרח, ידועים לנו שלשה פרושים על הצהרת־בלפור, שנותנו כלם (מעשה שטן!) דוקא בירושלים, על הר הצופים. הפרוש הראשון נתן ע"י ג'נרל בולס אחרי החלטת סן־רימו; השני — ע"י וינסטון צ'רצ'יל בעת בקורו את א"י; השלישי — ע"י הרברט סמואל ביום 3 ליוני. מלבד סגנונו של כל פרוש ופרוש (על זה נדבר לחוד), אין ביניהם שום סתירה בנוגע לתוכנם; יתר על כן, אין גם סתירה ביניהם ובין נוסח המנדט שנתפרסם בתכניתה של הממשלה האנגלית.

השאלה העקרית — על סכום הזכויות המדיניות

שנותנו — ע"י הצהרת־בלפור, מתבררת מדברי צ'רצ'יל על בנין „בית לאומי" במקום „הבית הלאומי". אותו הדבר שמענו גם מפי בולס וגם מפי סמואל, רק בצורה פחות בולטת: בולס אמר, שלא תהיה ממשלה עברית בא"י, כל זמן שהמנדט יהיה בידי אנגליה. בערך אותם הדברים אמר גם הרברט סמואל.

אין בשלש ההצהרות הנ"ל גם שום סתירה ממשית בנוגע להגירה העברית. בולס אמר, שגודל ההגירה תהיה בהתאם להתפתחות כחות התוצרת של הארץ. צ'רצ'יל הבטיח שההגירה תהיה הדרגית; הוא דבר על הקושי שיש בהתישבות היהודים ולא כסה אפילו את דעתו, שהוא מסופק, אם הציונים יגברו על הקושי הזה. הרברט סמואל נתן רק צורה מעשית קונקרטית להבטחות הכלליות האלו.

גם סדור ההגירה, שהוכרזה ע"י הצהרת־סמואל, אינו סותר בעקרו את הפוליטיקה, ששררה בנידון זה עד היום. למעשה הן לא היתה ההגירה הפשית גם עד עכשיו, רק במקום חוקים יורידיים היתה תלויה במצב רוח וקפריזים של דואגים צבוריים מטפוסו של ד"ר צווייג בוינה. אולי זה ענין של טעם, אלא אם כבר יש יד, שברשותה לאסור ליהודי לנסוע לארץ ישראל על הוצאותיו שלו, — הייתי תמיד רוצה, שהיד הזו תהיה בלתי־יהודית. באותו הרגע שמנהיגי הציוניות לקחו עליהם תפקיד הבולשת ל„בדוק את ציציותיהם" של המהגרים היהודים לא"י — הם התרחקו מהרעיון של הבית הלאומי.

בטוחים אנחנו כי אלפי מהגרים וחלוצים היו יותר מרוצים להיות תלויים בקונסול אנגלי, שיתיחס אליהם על פי תקנות מסוימות,—שיכולים לדעת אותן מראש גם בערי היציאה — מאשר להיות תלויים במצב רוחם של שומרי הסף בלשכות הציוניות. כשיעברו פקידים אנגלים על תקנות ההגירה, — נוכל לכל הפחות למחות נגדם, ודעת הקהל באנגליה תטה לפעמים אוזן קשבת למחאותינו. עכשיו, בעת שעבודת „הבודק" הזהומה נעשתה ע"י פקידים יהודים בשם הרעיון הציוני הנהדר,—סתום הפה כי לית דין ולית דין. ואם תוצאת סדור העליה ע"י הרברט סמואל תהיה רק, כי ההסתדרות הציונית תאבד את זכותה לבדוק את הפספורטים, אז אולי זו הנקודה הבהירה היחידה בכל הצהרת־סמואל...

בנוגע לעצם הגבלות ההגירה שהוכרזו בהצהרת סמואל קשה להביע דעה מוחלטת עליהן. דעתנו הכללית היא, כי צריך להתנגד לכל הגבלות יורידיות של ההגירה, כי ההגבלה היחידה, שתשפיע בעצמה באופן אוטומטי, היא המצב הכלכלי שבארץ. אבל בעת שאין בכחנו לשנות את העובדה, שההגבלות קימות,—מוכרחים אנו להסתכל גם בהן. באים אנחנו למסקנה, כי פעולת ההגבלות של סמואל תלויה לגמרי מהאינסטרוקציות שיבררו איך להבין את הבטויים הסתומים שבהן. אם היחס יהיה נורמלי, יוכלו בגדר ההגבלות האלו להכנים לארץ גם כמות יותר גדולה של מהגרים מאשר הכניסו בעת שהיה כביכול חופש ההגירה. ואם מטרת

האינסטרוקציות תהיה אך ורק להקטין את ההגירה היהודית — אז ישיגו זה גם בעזרת ההגבלות של סמואל וגם בלי כל חוקים ותקנות. הלא יכלו לא לתת להכנס לארץ תיכף אחרי פרעות יפו למאות מהגרים, בעת שכל התעודות הדרושות היו כבר בידיהם!

באופן כזה באים אנחנו לידי מסקנה, שהצהרת סמואל לפי תכנה לא יצרה מצב חדש שסותר את המצב הקודם, ואף על פי כן צדק הישוב הארצי־ישראלי בעת שהרגיש בהצהרת־סמואל מכה נצחת להתישבות היהודית בארץ, מפני שהחשוב בהצהרת־סמואל הוא הטון שלה, והטון, כידוע, יוצר את השיר...

למעשה אותם הדברים אמר גם צ׳רצ׳יל; אלא הוא דבר לפני הפרעות וסמואל — אחריהן. בהצהרתו של צ׳רצ׳יל, לא היו דברי־חניפה לאפנדים המסיתים, והסגנון שלו היה חזק ובטוח. והוקא הסגנון הזה עשה רושם טוב על הקהל למרות תכנו של הנאום ואישיותו של הנואם. הצהרת־סמואל, היא, להפך שיר ושבח למנהיגי הערבים, שגלו את פניהם בימי פרעות־יפו; חניפה והתנצלות — נותנים לה האופי המיוחד שלה.

בעת שהג׳נרל בולס, ההסיד הנאמן של התנועה הערבית, נתן את פרושו להצהרת בלפור, הוא השמיע גם דברים רבים, שעשו רושם עגום על הישוב העברי. אבל בפרט אחד מלא את חובו, בתור מושל־הארץ: הודיע בנוסחו החזק הצבאי, שלא ירשה עוד לעשות

פרעות ואת העוברים על פקודתו יעניש בכל חומר הדין. מחוללי הפרעות הבינו אז אחרי נאומו, כי תפקידם נגמר, על כל פנים—לפי שעה. „הכושי עשה את מלאכתו והוא יכול ללכת".

בהצהרת סמואל אין אף זכר להזהרה נמרצה כזאת. ה„כושים", בקראם את הצהרת סמואל, לא יראו בה, כי תפקידם נגמר. ובזה כל האסון...

———

ובכל זאת גם אחרי הצהרת־סמואל העגומה המוצא מן המצב בידי היהודים עצמם. אם יוצרו כחות יהודיים, ובפרט כחות־עובדים, שיתעסקו בזמן הקרוב בעבודה ישובית ממשית במסשטב רחב, המצב למרות הכל ישתנה לטובה.

ואם לא?...

אם כחות היצירה של היהודים ישארו במצבם הנוכחי, תשתרש בארץ אנטי־שמיות חזקה, עד עכשיו היא לא היתה. היתה, ביחוד בשתי השנים האחרונות, שנאה ליהודים; אבל היא לבשה צורה של שנאה בין עמים שוים. כך, למשל, שונאים הצ׳כים את שכניהם הגרמנים בבוהמיה.

לאנטישמיות יש אופי לגמרי אחר. היא לא רק שנאה, כי אם בעיקר — בוז. שנאה בין שוים, אם גם חזקה, יכולה להעלם בשנוי התנאים ההסטוריים ויכולה לפעמים גם להתהפך לאחוה הדדית נאמנה. רגש־הבוז הוא יותר עמוק וחריף; הוא נמסר מדור לדור, נהפך לאינס־

טינקט וקשה לעקור את שרשו אפילו בתרבות הכי גבוהה.

עד עכשיו שנאו אותנו; אבל לא היו מבזים ומפני זה רגש הגלות הסוביקטיבי לא היה מורגש פה. הפסקת העבודה הישובית, נדנוד היחוסים לשכנים בין בטול לפחדנות ומעשי הממשלה האחרונים, — הם הם שמסיעים לשרש פה את האנטישמיות ממין אירופי (עד היום היא היתה רק פרי מלאכותי של תעמולה זרה). ואנטישמיות ממין זה באי״י היא סכנה יותר גדולה מאשר בכל ארץ אחרת...

במזרח־אירופה שחטו מאות אלף יהודים ומספר עוד יותר גדול מת ממגפות ומרעב. אבל עכשיו מתחיל המצב לאט לאט להשתנות לטובה, החיה שבאדם שבעה מדמינו. מספרים, כי המתקוממים באוקרינה עושים עכשיו פרעות ביהודים לעתים יותר רחוקות, ורבים מהם כבר באו להכרה, שבלי ה„זשיד״ קשה גם להם... ואם אפילו נניח לרגע שהמהפכה הסוציאלית לא תשתרש בארצות האלו, בכל זאת יכולה שוב פעם לעבור הפסקה של דורות, והיהודים יהיו בשפלות ובפחד תמידי ובכ״ז יחיו, עד אשר יבוא חמלניצקי חדש וישמיד שוב פעם מאות אלפים יהודים. אלו הנה פרספקטיביות של הגלות האופיות שעזרו ליהודים לחיות בתקופות הכי פרעות של ימי הבינים.

המצב בא״י אחר. פה אין אנחנו יכולים להתקיים בתור מעוט *). ראשית, אין אנחנו תופסים שום מקום

*) אם אין רוצים לסמוך תמיד על הגנה מן החוץ, אבל אף יהודי אחד לא יאמין עכשיו, כי הגנה כזאת תהיה נצחית. א. ר.

במשק הכלכלי הערבי. העובדה הזאת, שהיא סימן משמה להגשמת הטריטוריאליות, שוללת מאתנו באותו הזמן כל אפשרות להתקיים זמן ארוך בתור מ ע ו ט. שנית, באנו הנה בתור כ ו ב ש י ם עם הצהרות ממללות רברבין ותכניות שהרעישו את כל העולם העמידו אותנו פה לא בתור מעוט, שאין לו פרטנזיות על הארץ בתור שכזו, אלה בתור חיל, הבא על המצור כדי לכבש את המבצר. אבל אל ישכחו, כי חיל כזה לא יכול להשאר לנצח סביב לחומות; או הוא כובש את המבצר או עוזב אותו לגמרי. Tertium non datur — היכולת השלישית היא השמדה גמורה...

יוצא לנו מזה שהנחיצות בהתישבות האינטנסיבית באי' היא עכשיו הכרחית לא רק בשביל הגשמת הציוניות, כי אם גם בשביל החזקת והצלת הישוב הארצי־ישראלי הקים.

———

הייתי זמן רב מסופק אם לכתוב את השורות הקשות האלו. הלב מצוה לשתוק, להאיר על החשכה ולחמול על האיליוזיות של מליוני אומללים. אבל המוח דורש להגיד את האמת, כל האמת ורק את האמת. אנו מאמינים עוד בכח עמנו ומקוים, כי האמת המרה תתן לו דחיפה לפעולה ולמעשים, להתאמצות יוצאת מן הכלל, שהיא באותו הזמן גם שתכוה גם הצלה.